

پرسش های تشریحی با پاسخ از کل کتاب هویت اجتماعی پایه دوازدهم

تهیه و تنظیم: حمید رحیمی سرگروه علوم اجتماعی

خلاصه درس ۱

به فعالیت های آگاهانه، ارادی و هدفدار انسان، کنش انسانی می گویند.

تا آگاهی نباشد کنشی صورت نمی گیرد. آگاهی صحیح آگاهی ناصحیح

فرد آگاه تا تصمیم نگیرد و اراده نکند، کنشی انسانی صورت نمی گیرد.

کنش های انسانی هدف مند و بامعنی هستند. (کنش های یکسان، هدف ها و معانی یکسانی ندارند.)

هر کنشی پیامدهای ارادی دارد که به کنش فریاد یگران وابسته است.

مثلا: مطالعه ← یادگیری (وابسته به کنش فرد)، کسب نمره (وابسته به اراده استاد)

پیامدی که به اراده ی انسان بستگی ندارد ← پیامد غیر ارادی و نتیجه طبیعی کنش است. مثلا باز کردن پنجره و ورود هوای تازه به کلاس

پیامدهای غیر ارادی کنش انسانی ← قطعی و حتمی اند.

پیامدهای ارادی کنش انسانی ← احتمالی اند.

هویت کنش به آگاهی است. هدف رفتاری: کنش ها را کنترل کنید و به پیامدهای آن بیشتر فکر کنید.

سوالات درس ۱

۱- **کنش و کنشگر را تعریف کنید:** پاسخ: فعالیت آگاهانه و ارادی که انسان انجام می دهد کنش انسانی است. انسانی که کنش انجام می دهد کنشگر است.

۲- **کنش های انسان دارای چه ویژگی هایی است؟** با آگاهی انجام می شود و می داند که چکار می کند. بر اساس خواست، اراده، میل و با تصمیم خود انجام می دهد. برای رسیدن به مقصد و هدفی انجام می دهد و فعالیت های انسان دارای معنا و مفهوم است. (آگاهانه، ارادی، هدف دار، معنادار است). هر کنش انسانی ممکن است در موقعیت های زمانی و مکانی متفاوت معانی متفاوتی داشته باشد.

۳- **شک و تردید هنگام اتخاذ تصمیم، نشان دهنده کدام یک از ویژگی های کنش انسانی است؟** پاسخ: وجود اراده

۴- **آیا ممکن است یک کنش انسانی چندین معنا داشته باشد؟** مثال بزنید: بله گاهی ظاهر کنش یکسان است ولی اطرافیان معانی متفاوتی از آن برداشت می کنند. هر کنش انسانی در طرف زمانی و مکانی، معنای خاصی ممکن است داشته باشد. مثلا دانش

آموزد در کلاس انگشت اشاره خود را بالا می برد ممکن است سوال داشته باشد. ممکن است درخواست خروج از کلاس داشته باشد و ممکن است قصد دیگری داشته باشد. لبخند گاهی معنای تشکر دارد گاهی معنای ترحم و گاهی معنای تمسخر و..

یا هنگامی رانندگی بوق می زنییم و معانی متفاوتی از بوق زدن ما ایجاد می شود: اعلام خطر، تشکر، خدا حافظی، ابراز شادی کردن، اعتراض کردن و...

۵- کنش انسانی با آگاهی چه ارتباطی دارد؟ پاسخ: تا آگاهی وجود نداشته باشد کنش انسانی صورت نمی گیرد. کنش هایی

که خارج از آگاهی و نیت هستند جزء کنش های غیر انسانی به حساب می آیند مثلاً اگر ضربه چکش به انگشت مان برخورد کند و ناگهان صدایی درد آلود سردهیم، این نغمه درد آلود کنش انسانی نیست بلکه بازتابی طبیعی و غیر ارادی است.

۶- آیا همه پیامدهای کنش وابسته به آگاهی و اراده ی انسان هاست؟ پاسخ: خیر. برخی از پیامدهای کنش های انسان

، جنبه غیر ارادی و غیر انسانی (طبیعی) دارند. مثلاً کنش سیگار کشیدن پیامد بیماری رابه دنبال دارد که کنشگر به دنبال رسیدن به آن نبوده و اراده ی در خصوص آن پیامد طراحی نکرده است.

۷- انواع پیامدهای کنش های انسانی را بنویسید: پاسخ: ۱- پیامدهای ارادی وابسته به اراده کنشگر که توسط کنشگر قابل

کنترل است ولی احتمالی است و ممکن است تحقق پیدا نکند. ۲- پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران که دیگران با واکنش نسبت به کنش کنشگر، ایجاد می کنند. البته احتمالی هستند و ممکن است اتفاق نیفتند. ۳- پیامدهای غیر ارادی که جنبه طبیعی و قطعی دارند و کنشگر در صد ایجاد آن نبوده است ولی حتما اتفاق می افتند.

۸- پیامدهای ارادی کنش انسانی با پیامدهای غیر ارادی کنش انسانی چه تفاوت هایی دارند؟ پاسخ: پیامدهای

ارادی احتمالی هستند که ممکن است روی دهند و ممکن است روی ندهند ولی پیامدهای غیر ارادی قطعی و حتمی هستند و تحت کنترل انسان نیستند.

۹- انواع پیامدهای کنش ورزش کردن را بنویسید: کسب سلامتی پیامد ارادی وابسته به اراده کنشگر است. کسب مدال

ورزشی پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران است. سوزاندن چربی و انرژی پیامد غیر ارادی آن است.

۱۰- انواع پیامدهای کنش سیگار کشیدن را بنویسید: سرگرمی پیامد ارادی وابسته به اراده کنشگر است. جلب توجه

پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران است. بیمار شدن پیامد غیر ارادی آن است.

۱۱- انواع پیامدهای کنش کنترل خشم را بنویسید: حفظ آرامش شخصی پیامد ارادی وابسته به اراده

کنشگر است. میزان پذیرش دیگران یا کاهش پرخاشگری پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران است. کنترل ضربان قلب پیامد غیر ارادی آن است.

۱۲- مفهوم جمله زیر چیست: "آدمی در گرو عمل خویش است." پاسخ: معیار آدمی به عاقبت اندیشی در خصوص

رفتار و اعمالش است.

پرسش های تکمیلی و مفهومی بیشتر:

۱۷- در کلاس هویت اجتماعی امروز، انواع کنش های انسانی که از ابتدای جلسه ی امروز انجام داده اید را مشخص کنید.

قدم زدن در کلاس و نشستن: کنش فردی _ حضور و غیاب دبیر: کنش اجتماعی _ پرسش و پاسخ دبیر با تعدادی از دانش آموزان: کنش اجتماعی. فکر کردن: کنش درونی

۱۸- چند کنش غیر انسانی (طبیعی) در محیط مدرسه مثال بزنید؟

تابش نور خورشید _ رشد گیاهان باغچه _ بارش باران، نفس کشیدن دانش آموزان

۱۹- چگونه ممکن است کنشی از انسان سرزند ولی کنش انسانی به حساب نیاید؟ مثال بزنید.

گاهی ممکن است انسان حرکت و کنشی داشته باشد که نسبت به آن آگاهی و برنامه ریزی ندارد مثلاً: باضربه ای به انگشت خود بزند و ناخواسته بالانسی ریتمیک یا نغمه ای خاص سردهد.

۲۰- اجزا و ویژگی های یک کنش انسانی را در قالب یک مثال توضیح دهید.

چون احساس تشنگی می کنم برای رفع آن اجازه می گیرم از کلاس خارج می شوم به حیاط مدرسه رفته آب می خورم و به کلاس باز می گردم. رفع تشنگی هدف من است. اراده می کنم تشنگی خود را در حین تدریس معلم رفع کنم (ارادی بودن) با انگشت اجازه می گیرم (معنا دار بودن) آگاهی دارم که برای رفع تشنگی باید از کلاس خارج شد و چون در حضور معلم هستم بدون اجازه از کلاس خارج نمی شوم (تناسب داشتن با موقعیت زمانی، مکانی و اجتماعی)

۲۱- کنش انسانی در کلاس مثال بزنید که معنای متفاوتی داشته باشد؟

بالا بردن انگشت اشاره: معنای اجازه گرفتن جهت خروج از کلاس، سوال پرسیدن از دبیر، اعتراض نسبت به موضوعی و....

۲۲- پیامد های کنش حضور شما در کلاس در شکل ارادی و غیر ارادی (قطعی) آن را بنویسید.

کسب اطلاعات علمی، پیامدی ارادی و نگاه به قاب عکس کنار تابلو کنش طبیعی

۲۳- در نظام اقتصادی کنشی ارادی مثال بزنید که پیامدی غیر ارادی به دنبال داشته باشد؟

خرید خانه کنشی ارادی است که منجر به پیامد غیر ارادی افزایش تقاضا و افزایش قیمت می شود.

۲۴- در فعالیت های پزشکی کنشی ارادی مثال بزنید که پیامد های غیر ارادی به دنبال داشته باشد؟ عمل جراحی بینی

کنشی ارادی است که ممکن است عفونت و بدشکل شدن بینی از پیامد های غیر ارادی آن باشد.

۲۵- کنش فردی با کنش اجتماعی چه تفاوتی دارد؟

کنشی که دیگران را تحت تاثیر و واکنش قرار می دهد کنش اجتماعی است و کنشی که تاثیری در دیگران نداشته و شخصی است کنش فردی به حساب می آید.

۲۶- کنش انسانی با کنش غیر انسانی چه تفاوت هایی دارد؟

کنش طبیعی با اراده، آگاهی و برنامه ریزی انسان بدست نمی آید و خارج از کنترل اوست ولی کنش انسانی آگاهانه، ارادی، هدف دار، معنا دار و متناسب با زمان و مکان و اجتماع است.

۲۷- پیامدهای ارادی یک کنش انسانی با پیامدهای غیر ارادی کنش انسانی چه تفاوت هایی دارد؟

پیامدهای کنش انسانی از قبل مشخص، هدف گذاری شده، با برنامه و انسانی است. ولی پیامدهای غیر ارادی غیر انسانی، قطعی، طبیعی و خود به خود می باشد و از قبل نسبت به آن ها شناسایی صورت نگرفته است.

۲۸- هر کنش انسانی چه پیامدهایی به دنبال دارد؟

- ۱- پیامدهای ارادی و برنامه ریزی شده (پیامدهایی اند که برای رسیدن به آن برنامه ریزی می کنیم مثل: سحر خیزی برای مطالعه درس)
- ۲- پیامدهای غیر ارادی: پیامدهایی هستند که به صورت خود به خود و طبیعی در کنار پیامدهای ارادی بوجود می آید مثل: سحر خیزی و استفاده از هوای پاک آن

خلاصه درس ۲

کنشی که دیگران را متاثر کند کنش اجتماعی است. پدیده اجتماعی: مجموعه ای از کنش های اجتماعی و پیامدهای آن. وقتی کنش فردی، اجتماعی می شود ارزش و هنجار پدید می آید.

هنجار اجتماعی: شیوه ی انجام کنش اجتماعی که مورد قبول افراد جامعه است.

ارزش اجتماعی: پدیده های مطلوبی که مورد پذیرش همگانی اند و نسبت به آنها تمایل وجود دارد.

جامعه پذیری: به فرایندی که برای مشارکت در زندگی دنبال می کنیم. (فرایندی که ما را با ارزش ها و هنجارها و نقش ها آگاه می کند). با کنش اجتماعی هنجارها و ارزش های اجتماعی شکل می گیرند. با کنش های اجتماعی ارزش ها و هنجارها تداوم می یابند.

تمام پدیده های اجتماعی از طریق کنش اجتماعی شکل می گیرند، پس تمام پدیده های اجتماعی معنادارند و به تدریج از به وجود آورندگان خود مستقل هستند. هر پدیده اجتماعی فرصت ساز و محدود کننده است.

سوالات درس دو

۱- **کنش اجتماعی چیست؟** پاسخ: کنشی انسانی که دیگران را تحت تاثیر قرار می دهد.

۲- **آیا کنش های اجتماعی حتما باید در حضور فیزیکی دیگران صورت گیرد؟ مثال بزنید:** خیر. رعایت مقررات حتی

بدون حضور دیگران نیز کنشی اجتماعی محسوب می شود. دیگران اگر فیزیکی هم حضور نداشته باشند حضور ذهنی برای کنشگر میتواند داشته باشند و بر کنش های او تاثیر خواهند داشت. مثلا رعایت قوانین رانندگی در نیمه شب و بدون حضور دیگران

۳- **آیا کنش هایی که در حضور دیگران ولی بدون توجه به آنها اتفاق می افتد کنش اجتماعی اند؟** پاسخ: کنشی که موجب ایجاد آگاهی و تاثیر پذیری در دیگران نشود کنش اجتماعی نیست. بنابراین اگر من کنشی در حضور دیگری انجام دهم که او را متاثر نسازد این کنش من جنبه ی اجتماعی نخواهد داشت.

۴- **با ذکر مثالی توضیح دهید که شما چگونه با گذشتگان ارتباط اجتماعی برقرار می کنید؟** پاسخ: وقتی ما برای گذشتگان خود بزرگ داشت برگزار می کنیم یا فاتحه ای نثار آنها می کنیم یا طلب آموزش برای آنها داریم در حال برقراری ارتباط با گذشتگان هستیم.

۵- **با ذکر مثالی توضیح دهید که شما چگونه با آیندگان ارتباط اجتماعی برقرار می کنید؟** پاسخ: وقتی کنشی انجام می دهیم که برای آیندگان عواقبی به دنبال دارد مثلا مطلبی می نویسیم تا آنها را از حال خود باخبر سازیم. یا با مصرف بی رویه آب و انرژی محیط زیست نامناسبی برای آنها به ارمغان می گذاریم، در حال برقراری ارتباط با آیندگان هستیم.

۶- **با ذکر مثالی توضیح دهید که شما چگونه با معاصران ارتباط اجتماعی برقرار می کنید؟** پاسخ: من در حال تایپ این متن هستم و شما در حال خواندن آن هستید پس شما در حال تاثیر پذیری از کنش من هستید.

۷- **آیا قواعد و شکل ارتباط اجتماعی ما با دوست و دشمن یکسان است؟ مثال بزنید:** خیر (به قول حافظ شیرازی) با دوستان مروت با دشمنان مدارا. به قول جامعه شناسان از دشمنان فاصله می گیریم و به دوستان نزدیک می شویم.

۸- **آیا قواعد و شکل ارتباط اجتماعی ما با غریبه و آشنایان است؟ مثال بزنید:** خیر ارتباط با غریبه ها ساده است ولی ارتباط با آشنایان پیچیده تر و گسترده تر است.

۹- **آیا قواعد و شکل ارتباط اجتماعی ما با مومن و کافر و منافق یکسان است؟** مثال بزنید: خیر به مومن اعتماد داریم و ارتباط گسترده ای برقرار می سازیم (البته اگر خود مومن باشیم) با کافر و منافق ارتباط را قطع می کنیم. (اگر خودمان کافر یا منافق نباشیم) به کافر و منافق اعتماد نداریم و در صدد برقراری ارتباط پایدار با آنها نیستیم.

۱۰- **منظور از پدیده های اجتماعی چیست؟** پاسخ: به کنش ها و پیامدهای کنش (تاثیرات اجتماعی کنش ها) پدیده های اجتماعی گفته می شود. مانند: کنش ها، نقش ها، ارزش ها، هنجارها، فرهنگ، عقاید، گروه های اجتماعی، نظام ها و نهادهای اجتماعی و....

۱۱- **خردترین پدیده ی اجتماعی چیست:** پاسخ: کنش اجتماعی

۱۲- **چرا برخی از پدیده ها را پدیده های اجتماعی می نامند؟** پاسخ: زیرا برخی از پدیده های موجود در اطراف ما در کنش های انسان ها نسبت به یکدیگر تاثیر دارند و دیگران را به واکنش وامی دارند مثلا خط کشی خیابان یک پدیده اجتماعی زیرا دیگران را به واکنش و تغییر رفتار وامی دارد.

۱۳- مفاهیم ارزش، هنجار، نقش اجتماعی، جامعه پذیری، کنترل اجتماعی را توضیح دهید و برای هر یک

مثال بنویسید: پاسخ: ارزش های اجتماعی: پدیده های مطلوب و خواستنی که مورد پذیرش افراد جامعه اند و اعضای جامعه می خواهند به آنها دست یابند. (گرایش نسبت به آنها دارند). مانند تعلیم و تربیت، موفقیت، اخلاص، سخاوت، سعادت، هنجارهای اجتماعی: شیوه های انجام کنش های اجتماعی هستند که مورد قبول افراد جامعه اند و راه های رسیدن به ارزش های اجتماعی محسوب می شوند. مانند قوانین و مقررات، الگوهای رفتاری (ارزش های اجتماعی ذهنی هستند و در ذهن انسان اعتبار می یابند و لی هنجارهای اجتماعی عینی، ملموس و محسوس هستند و جنبه بیرونی دارند). کنترل اجتماعی: مجموعه فعالیت هایی که فرد برای انطباق با انتظارات و پذیرش فرهنگ جامعه آماده می سازد. (اقداماتی که ما را وادار به رعایت فرهنگ و مقررات اجتماعی می کند). مثلاً برای درس خوان تر شدن دانش آموز معلم بانمره یا جایزه او را تشویق می کند و یا او مورد مواخذه قرار می دهد.

۱۴- کنش اجتماعی، هنجارهای اجتماعی و ارزش های اجتماعی با یکدیگر چه ارتباطی دارند؟ مثال

بنویسید: وقتی کنشی از حالت فردی به اجتماعی تبدیل می شود نیازمند هنجار و ارزش اجتماعی می شود. بدون ارزش اجتماعی هنجار و کنش اجتماعی به وجود نمی آید. اگر هدفی مطلوب است باید برای رسیدن به آن شیوه هایی (هنجارهایی) تعریف شود و این شیوه ها باید قابلیت اجرا (کنش اجتماعی) داشته باشند. مثلاً برای کلاس درس جامعه شناسی علاوه بر ارزش آموزش مفاهیم اجتماعی، ارزش تنوع و شادابی را هم اضافه می کنیم بنابراین لازم است که از جای بر خیزیم و بارعایت فاصله نسبی با یکدیگر حرکات کششی و نرمشی را انجام دهیم تا انبساط خاطر و شادابی در فضای کلاس ایجاد شود.

۱۵- پدیده های اجتماعی (مانند ساختمان اداری، مدرسه، بیمارستان، پادگان، ارزش های

اجتماعی، هنجارهای اجتماعی، برنامه امتحانات، و...) با پدیده های طبیعی (مانند کوه، جنگل، بیابان، دریا، باران و...) چه تفاوت هایی دارند؟ پاسخ: ۱- پدیده های اجتماعی با نقش و اراده انسان پدید می آیند، ولی پدیده های طبیعی خارج از اراده و نقش انسان هستند. ۲- پدیده های اجتماعی با ذهنیت انسان پدید می آیند و دارای معانی ذهنی هستند. ولی پدیده های طبیعی محسوس (از طریق حواس قابل حس هستند). هستند. (پدیده های طبیعی توسط انسان خلق نمی شوند و نتیجه کنش انسان نیستند. جنبه عینی و بیرونی دارند و خارج از ذهنیت انسان نیز به صورت مستقل وجود دارند).

۱۶- پدیده ای طبیعی مثال بنویسید که جنبه ی اجتماعی پیدا می کند؟ پاسخ: مثلاً خشکسالی و کم آبی که

پدیده ای طبیعی است موجب ایجاد مهاجرت یا تغییر نقش های اقتصادی که جنبه ی اجتماعی دارند می شود.

۲۹- ۱۷- هنجارهای اجتماعی چه رابطه ای با کنش اجتماعی و ارزش های اجتماعی

دارد؟ هنجارها شیوه های انجام کنش اجتماعی هستند و به کمک هنجارها به ارزش های اجتماعی

می رسیم اگر ارزش ها عوض شوند هنجارها و کنش های اجتماعی تغییر می کند.

پرسش های درس ۳

۱- **جامعه و فرهنگ را تعریف کنید:** پاسخ: به گروهی از انسان ها که برای سالیان متمادی بایکدیگر

زندگی می کنند، جامعه می گویند. به شیوه زندگی گروهی انسان ها بایکدیگر فرهنگ می گویند. (آگاهی مشترک مردم یک جامعه)

۲- **تعدادی از مصادیق فرهنگ را نام ببرید:** پاسخ: سبک معماری، سبک آشپزی و تغذیه، سبک

پوشش، آداب و رسوم عروسی و عزاداری، لهجه و گویش ها، نوع نگرش به عالم و...

۳- **جامعه و فرهنگ چه رابطه ای بایکدیگر دارند؟** پاسخ: جامعه بدون فرهنگ به وجود نمی

آید. فرهنگ نیز بدون جامعه به وجود نمی آید. جامعه جنبه بیرونی (جسم) و فرهنگ جنبه درونی (روح) دارد و روی یک سکه هستند.

۴- **منظور از " جوامع مختلف، فرهنگ های متفاوت دارند. " چیست؟ چرا؟** پاسخ: یعنی مردم

هر جامعه، شیوه زندگی خاصی برای خود دارند، که با شیوه زندگی دیگر جوامع تفاوت هایی دارد.

زیرا فرهنگ، آگاهی مشترک مردم است که آموختنی است و از نسل به نسل دیگر منتقل می شود.

۵- ویژگی های فرهنگ را بنویسید.

۱- فرهنگ آگاهی بر شناخت مشترک است. ۲- فرهنگ آموختنی و آموزش پذیر است. ۳- فرهنگ قابل انتقال

است. ۴- هر جامعه ای دارای فرهنگ است. ۵- فرهنگ قابلیت تغییر دارد.

۶- **آیا در یک جامعه شیوه زندگی مردم در همه مناطق یکسان است؟** پاسخ: خیر، مردم یک جامعه

در بخشی از فرهنگ مشترک و یکسان هستند و در بخش هایی از فرهنگ، اقوام، اقشار، گروه

ها، صنف ها دارای تفاوت هایی هستند. آن بخش از فرهنگ که همه مردم یک جامعه در آن

اشتراک دارند فرهنگ عمومی است و آن بخشی که مربوط به یک قسمت

از جامعه (قشر، صنف، گروه، قوم) می شود خرده فرهنگ است.

۷- **خرده فرهنگ موافق چیست؟ مثال بزنید.** پاسخ: خرده فرهنگ هایی که درون یک فرهنگ

عمومی قرار دارند و با آن فرهنگ عمومی سازگار هستند، مانند خرده فرهنگ های اقوام و صنف های مختلف جامعه

۸- **منظور از ضد فرهنگ چیست؟** پاسخ: در مواردی که عقاید، ارزش ها، هنجارها و مهارت های پذیرفته شده در یک خرده فرهنگ، ناسازگار و مخالف با فرهنگ عمومی باشد. مانند خرده فرهنگ باندهای گانگستری و مافیا، اوباش، گدایان و...

۹- **برخی از ویژگی های فرهنگ عمومی ایرانی - اسلامی را بنویسید. برخی از خرده های رایج**

درون این فرهنگ عمومی را نام ببرید: پاسخ: اعیاد ملی مانند نوروز، اعیاد مذهبی مانند عید قربان و عید فطر، مناسب های ملی و مذهبی، ارزش های دینی و معنوی، تشکیل خانواده با آداب دینی، ...
خرده فرهنگ های اقوام مختلف سرزمین ایران، خرده فرهنگ های مشاغل و صنف های مختلف مانند خرده فرهنگ طلاسازان و جواهر فروشان، خرده فرهنگ پزشکان، خرده فرهنگ رانندگان و کامیون داران، خرده فرهنگ معلمان و...

۱۰- **آیا جامعه و فرهنگ صرفاً تابع خواست و اراده افرادند؟** پاسخ: خیر انسان ها با آگاهی

و اراده خود به کنش اجتماعی می پردازند و جامعه ای را پدید می آورند ولی پس از پدید آمدن پیامدهایی الزامی دارند که بر افراد تاثیر می گذارند. و وابسته به اراده تک تک افراد نیستند. مثلاً شما با تعدادی دیگر به دلخواه یک کلاس درس در مدرسه ای را پدید می آورید و از آن پس آن کلاس برای شما فرصت ها و محدودیت هایی به وجود می آورد.

۱۱- **فرصت ها و محدودیت های پدیده های اجتماعی چه رابطه ای با یکدیگر دارند؟** پاسخ:

پدیده های اجتماعی در جامعه فرصت هایی در اختیار افراد قرار می دهند و محدودیت هایی به وجود می آورند که به یکدیگر وابسته اند و دو روی یک سکه اند. مثلاً چراغ راهنمایی و رانندگی در سرچهار راه ها فرصت ساز و محدود کننده اند.

۱۲- **سهم ما در ساختن جامعه و فرهنگ نسبت به گذشتگان و آیندگان چگونه است؟ پاسخ :**

سهم پیشینیان ما در ساختن جامعه بیشتر از ما بوده است. همچنان که سهم ما در ساختن جامعه و فرهنگ آیندگان بیش از آیندگان است. چون ما با کنش های اجتماعی خود جامعه و فرهنگ را می سازیم.

۱۳- **گذشتگان چگونه بر ما تاثیر می گذارند؟ پاسخ: مادر جامعه ای چشم به جهان می گشاییم**

که توسط گذشتگان ما پدید آمده است. جامعه ای که باورها، ارزش ها، هنجارها و نمادهای آن قبل از ما شکل گرفته است. (البته ما می توانیم آن را ادامه دهیم یا به سوی جامعه و فرهنگ دیگری گام برداریم). فرهنگ شکل یافته گذشتگان برای ما فرصت و محدودیت ایجاد می کند. مثلا حجاب برای خانم ها می تواند فرصت ساز (آرامش و امنیت) ایجاد کند و می تواند محدودیت های فیزیکی به همراه داشته باشد.

۱۴- **تاچه زمانی پیامدهای اجتماعی یک فرهنگ و جامعه برقرار هستند؟ پاسخ: تا زمانی که**

در هر جامعه و فرهنگی مشارکت اجتماعی افراد پابرجا باشد. با تغییر جامعه و فرهنگ پیامدهای آن نیز تغییر می کند.

۱۵- **جوامع و فرهنگ های مختلف را چگونه می توان ارزیابی کرد؟ پاسخ: ۱- بر اساس**

آرمان ها و ارزش هایشان ۲- فرصت ها و محدودیت هایی که به دنبال می آورند.

۱۶- **آیا جامعه و فرهنگی رامی شناسید که برخی از نیازهای انسان را نادیده گرفته باشد؟**

پاسخ: برخی از جوامع غربی یا خرده فرهنگ ها نیازهای معنوی و روحی انسان را نادیده می گیرند. برخی از خرده فرهنگ های شرق آسیا به نیازهای مادی و دنیوی بی توجه اند.

خلاصه درس ۴

ارزش ها، راهنمای کنش های اجتماعی اند. وقتی به ارزش ها عمل کنند، ارزش ها به واقعیت تبدیل می شوند.

آرمان اجتماعی: به مجموعه اهداف و ارزش های مشترکی که اعضای یک جهان اجتماعی خواهان رسیدن به آن هستند. (تصور مطلوب اعضا از وضعیت فرهنگ، سیاست، اقتصاد، خانواده و...)

قلمرو آرمانی فرهنگ و جهان اجتماعی: ارزش هایی که مردم از آنها جانب داری می کنند و رعایت آنها را لازم می دانند ولی در عمل ممکن است برخی از آنها نادیده گرفته شوند. (مانند اخلاص عمل و..)

قلمرو واقعی فرهنگ و جهان اجتماعی: ارزش هایی که مردم به آن عمل می کنند. (احترام به والدین و...)

هدف برنامه ریزان فرهنگی: ورود هر چه بیشتر آرمان ها به قلمرو واقعی جهان اجتماعی است.

اگر مردم مطابق آرمان های خود عمل کنند فاصله ی میان قلمرو واقعی و آرمانی کاهش می یابد.

مهم ترین آرمان ها و ارزش های جهان اسلام: عمل به حق و پرهیز از باطل

عقایدی از جهان اجتماعی که از نظر علمی قابل دفاع نباشد و خرافی باشد باطل است.

عقایدی که از نظر علمی صحیح و مطابق با فطرت انسان باشد، حق است.

ارزش های حق: اعتقاد به توحید، وفای به عهد، دفاع از عدالت و.. ارزش های باطل: ظلم، شرک، دنیا پرستی، بی عدالتی، تجاوز به حقوق دیگران و.. حق و باطل بودن هر لایه از جهان اجتماعی با علم متناسب با همان لایه شناخته می شود. حق و باطل بودن ارزش ها و عقاید کلان درباره انسان و جهان را باید با ابزار عقل و وحی شناخت نه با روش های علوم تجربی

جهان اجتماعی که علوم را فقط تجربی می دانند و عقل و وحی را روش معتبر علمی نمی دانند نمی توانند داوری ارزشی کنند. (از حق و باطل بودن ارزش ها سخن بگویند.)

قلمرو پدیده ها در جهان های اجتماعی متفاوت هستند. یعنی یک پدیده ممکن است در یک جهان آرمانی باشد و در جهانی دیگر واقعی (مثلا امنیت، سیاست و..). دیدگاه جهان های اجتماعی که علم را به دانش تجربی محدود می کنند:

ما فقط می توانیم بودن یا نبودن این ارزش ها و پیامدهای اجتماعی و تاریخی آنها را بشناسیم و برای داوری ارزشی راهی نداریم.

آگاهی یا جهل، توجه یا عدم توجه مردم، ملاکی برای تشخیص حق یا باطل بودن ارزش، هنجار، کنش یا عقیده ای نیست.

اگر جوامع حق را نشناسند و به آن عمل نکنند، از حق گسسته و به سوی باطل گام برمی دارند.

حقایق ثابت اندولی گاهی در قلمرو واقعی اند و گاهی در قلمرو آرمانی (در جهان اجتماعی متغیرند).

پرسش های درس ۴

۱- فرهنگ واقعی و فرهنگ آرمانی را تعریف کنید.

بخشی از فرهنگ که مردم به آن عمل می کنند فرهنگ واقعی جامعه است. بخشی از فرهنگ که مردم از آن جانبداری می کنند و رعایت آن را لازم می دانند اما به آن عمل نمی کنند فرهنگ آرمانی است.

۲- مرز و محدوده فرهنگ آرمانی و فرهنگ واقعی بر چه اساسی تغییر می کند؟ پاسخ: بر اساس عمل مردم تغییر می کند. هر اندازه مردم مطابق آرمان ها و ارزش ها عمل کنند به همان اندازه آرمان ها وارد فرهنگ واقعی می شوند. اما اگر مردم به آرمان ها و ارزش هایی که رعایت آنها در فرهنگ آرمانی لازم دانسته می شود عمل نکنند، فرهنگ واقعی از فرهنگ آرمانی فاصله می گیرد.

۳- چگونه بخشی از فرهنگ آرمانی خارج از فرهنگ واقعی قرار می گیرد و بخش های داخل یک فرهنگ آرمانی کدامند؟ با مثال تفسیر کنید.

بخش هایی از فرهنگ آرمانی توسط مردم رعایت می شود و به آن عمل می کنند که داخل فرهنگ واقعی است مثلاً خون ریزی نکردن و به ناحق خون نریختن که هم در فرهنگ واقعی و هم در فرهنگ آرمانی (یا احترام به والدین و...) اما بخش هایی از فرهنگ فقط آرمانی است و در عمل رعایت نمی شود یعنی خارج از فرهنگ واقعی است مثلاً غیبت نکردن و صرفه جویی و دروغ نگفتن که به صورت فرهنگ آرمانی است ولی در عمل اکثر مردم آن ها را رعایت نمی کنند.

۴- برای بخشی از فرهنگ واقعی که خارج از فرهنگ آرمانی است مثال بزنید: پاسخ: ثروت اندوزی، سبزه درست کردن در ایام نوروز، تنبلی برخی از مردم، و....

۵- دو ابزار مهم برای شناخت عقاید در ارزش ها چیست؟

۱- عقل ۲- وحی

۶- در چه صورتی جوامع فرهنگ حق را از دست داده و به سوی باطل گام برمی دارند؟

اگر جوامع به حقیقت ایمان نیاورند و بر اساس آن عمل نکنند یا اگر ایمان خود به حقیقت و کنش هایی که بر اساس آن سازمان داده اند تغییر دهند فرهنگ حق را از دست داده و به سوی باطل گام برمی دارد.

۷- تعدادی از ارزش های فرهنگ باطل را نام ببرید.

قدرت طلبی، شرک، نژادپرستی، ثروت اندوزی، انکار مبدأ الهی، شقاوت، تجاوز به حقوق دیگران، دنیا پرستی، ظلم، بی عدالتی

۸- تعدادی از ارزش های فرهنگ حق را نام ببرید.

دفاع از عدالت-حمایت از مظلومان-توحید- ربوبیت خداب سبحان نسب به همه ی مخلوقات - آزادی انسان ها و موانع سعادت.

۱۰- کدام بخش از فرهنگ حق و کدام بخش باطل است؟ بخش هایی از فرهنگ که از نظر علمی قابل دفاع نباشد و بر اساس خرافات شکل گرفته باشد باطل و بخش هایی که از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد حق است.

۱۱- نقش برنامه ریزان فرهنگی در جامعه چیست؟ تلاش می کنند از طریق نهادهای فرهنگی، تعلیم و تربیت لازم را برای ورود فرهنگ آرمانی به عرصه فرهنگ واقعی فراهم آورند.

۱۲- علوم تجربی کدام روش ها را می توانند داوری کنند؟ پاسخ: فنون و روش های اجرایی که جنبه تجربی وحسی را دارند.

۱۳- حق و باطل بودن هربخش از فرهنگ چگونه شناخته می شود؟ پاسخ: حق و باطل بودن هربخش از فرهنگ با علم

متناسب با همان بخش شناخته می شود. مثلا علوم تجربی می توانند روش های اجرای، حسی و تجربی را داوری و شناسایی کنند و حق و باطل بودن ارزش ها و عقاید و فرهنگ ها را دو ابزار عقل و وحی

۱۴- چند نمونه از عناصر فرهنگ حق که در اغلب جوامع حضور دارد نام ببرید:

وفای به عهد، راستگویی، پرستش خدا، عدالت خواهی، گذشت، رعایت پوشش، دفاع از مظلوم، احترام به ممنوع، کمک به هم نوع،

۱۵- آیا حق و باطل بودن عقاید و ارزش ها، هنجارها و کنش ها بر اساس آگاهی و توجه یا عدم آگاهی مردم تعیین می شود؟ پاسخ: خیر، ملاک حق و باطل بودن ارزش ها و عقاید فرهنگ را آگاهی یا جهل مردم، توجه یا بی توجهی مردم جوامع مختلف نسبت به آنها تعیین نمی کند. مثلا پیروی مردم از نژاد پرستی یا پول پرستی مانع باطل بودن آنها نمی شود.

۱۶- چگونه جوامع مختلف حقیقت را به فرهنگ آرمانی و فرهنگ واقعی خود وارد می کنند؟ پاسخ: با ایمان به حق، حقیقت را به فرهنگ آرمانی خود وارد می کنند و با عمل کردن به حق، آن را وارد فرهنگ واقعی شان وارد می نمایند.

۱۷- حقایق ثابت اند یا متغیر هستند؟ پاسخ: حقایق ثابت اند ولی از نظر وارد شدن به فرهنگ آرمانی و واقعی

جوامع تغییر پذیرند. یعنی برای جوامع امکان پذیرش حق و ترک باطل وجود دارد. همان گونه که امکان انحراف از حق و روی آوردن به باطل نیز وجود دارد. (چه مردم حق را انتخاب کنند چه نکنند، حق همیشه حق و ثابت است. یعنی حق اعتبار خود را از مردم نمی گیرد از خدا (وحی) می گیرد).

۱۸- چه تفاوتی بین فرهنگ آرمانی و فرهنگ حق وجود دارد؟

حق یا باطل بودن فرهنگ (عقاید، ارزش ها، هنجارها، کنش ها) بر اساس آگاهی یا جهل، علاقه یا بی توجهی مردم جوامع مختلف نسبت به آنها تعیین نمی شود. ولی فرهنگ آرمانی با اعتبار دادن و توجه مردم شکل می گیرد.

خلاصه درس ۵:

هویت پاسخی برای من کیستم، است. وجوه تمایز بخش ما نسبت به دیگران. هویت مولفه های فردی و اجتماعی دارد که در وجود فرد به وحدت میرسد. هویت آگاهانه است ولی انسان ها همه هویت شان رانمی شناسند. هویت در عین کثرت مولفه ها، واحد است. گاهی لایه های وجودی خودمان رانمی شناسیم (باید در موقعیت های مختلف قرار بگیریم تا ابعاد مختلف هویتی ما شکل بگیرد). (بهترین و اصیل ترین گفتگو، گفتگوی درونی و تعامل با خود است).

بخشی از هویت ما ثابت است و بخش بزرگی از آن متغیر است که خودمان آنها را می سازیم. بخشی فردی و بخشی اجتماعی است. برخی از ویژگی ها را به ما نسبت می دهند و برخی را خودمان کسب می کنیم. هویت فردی دو بخش جسمانی

ونفسانی (روانی) دارد. هویت فردی (بادوبخش جسمانی و روانی) با هویت اجتماعی رابطه متقابل دارند. هویت اجتماعی هر فرد درون جهان اجتماعی و براساس عقاید و ارزش های آن شکل می گیرد. در جهان اجتماعی اسلام هویت اجتماعی افراد بر مبنای تقوا، عدالت و علم ارزیابی می شوند. در جهان اجتماعی دینی، هویت افراد، براساس ارزش های دینی ارزیابی می شود. در جهان اجتماعی سرمایه داری، هویت افراد بر مبنای ثروت و توان اقتصادی ارزیابی می شود. در جهان اجتماعی قبیله ای، هویت اجتماعی افراد براساس جایگاه قبیله ای ارزیابی می شود.

نگاه دنیوی جهان متجدد به طبیعت: هر دخل و تصرفی در طبیعت مجاز است برای بهره برداری بیشتر

نگاه جهان معنوی اسلام به طبیعت: طبیعت موجودی زنده و نشانه خداست. انسان در طبیعت خلیفه خداست تا با اراده خدا در آن آبادانی انجام دهد. هر جهان اجتماعی با نوع خاصی از هویت اخلاقی و روانی سازگار است و به آن امکان رشد می دهد یا ناسازگار است و امکان رشد را تضعیف می کند.

ویژگی های فرهنگی جهان متجدد با ویژگی ای اخلاقی و معنوی سازگار نیست. (مثلاً رفاه طلبی و تجمل گرایی با قناعت و تقوا سازگار نیست.)

برای شناخت خود از دیگران (والدین، دوستان، مشاوران، روان شناسان، روان کاوان، جامعه شناسان، انسان شناسان، فیلسوفان) کمک می گیریم. در شناخت هویت نظریات متفاوت و امکان خطا وجود دارد.

پرسش های درس ۵

۱- هویت چیست؟

به مجموعه ویژگی ها و خصوصیات هر فرد هویت او گفته می شود. وجوه تمایز بخش افراد نسبت به یکدیگر را هویت افراد می نامند.

۲- افراد در موقعیت های مختلف خود را چگونه معرفی می کنند؟

باهوش؛ زرننگ، تبیل، بی نظم، فهمیده، بی مبالا، کارمند، سریع، پزشک، معلم و...

۳- انواع ویژگی های هویت را نام ببرید.

اکتسابی، انتسابی، ثابت، متغیر، فردی، اجتماعی

۴- هر یک از ویژگی های هویتی، انتسابی، اکتسابی، فردی، اجتماعی، ثابت و متغیر را با ذکر مثال

توضیح دهید.

ویژگی هایی که در ایجاد آن موثر نبوده ایم پس از آن هم نمی توانیم در آن موثر باشیم، ویژگی های انتسابی اند مانند پسر بودن، دختر بودن، پسر دایی، دختر عمه، متولد تهران، سفید پوست، سیاه پوست، زشت بودن، زیبا بودن، آفریقایی تبار، چینی تبار ایرانی، بره ای، نوجوان، کودک

ویژگی هایی که در ایجاد آن ها موثر هستیم ویژگی های اکتسابی اند ، مانند: پدر ، مادر خوش اخلاق ، مهندس معلم ، کشاورز ، بخشنده ، خون گرم ، تنبل ، سر به هوا ، امین ، فهمیده ، وراج ، بی نظم ، وقت شناس

ویژگی هایی که شخصی و متعلق به یک فرد است، ویژگی های فردی هستند. مانند: مرد ، زن ، پسر ، بچه ، قدبلند ، تپل ، پزشک ، قصاب ، راست گو ، زرنگ ، با شخصیت ، مودب ، شلخته

ویژگی هایی که بدون حضور در اجتماع به دست نمی آید ، ویژگی های اجتماعی اند مانند: ایرانی ، روستایی ، شهری ، رئیس جمهور ، فوتبالیست.

ویژگی هایی که قابل تغییر نیستند را ویژگی های ثابت گویند مانند: پسر ، دختر ، زن ، مرد ، ایرانی الاصل ، آمریکایی تبار ، متولد تیرماه ، سیاه پوست

ویژگی هایی که قابلیت تغییر در موقعیت های مختلف را دارند ویژگی های متغیر هستند مانند: دانشجو ، دانش آموز ، زرنگ ، کشاورز ، معلم ، مهربان ، نماینده مجلس ، رئیس جمهور ، تاجر ، معلم

۵- هویت اجتماعی فرد چگونه شکل می گیرد؟ پاسخ: هویت اجتماعی هر فرد، درون یک جامعه و براساس آنچه برای آن جامعه اهمیت دارد، شکل می گیرد.

۶- خودتان را از ابعاد مختلف هویتی معرفی کنید.

پسر ، ۱۸ ساله ، ایرانی ، زرنگ ، چاق ، قد متوسط ، درس خوان ، شوخ ، خوش اخلاق با مرام ، ایرانی ، نوجوان ، شهری ، پولدار

۷- اخلاق پهلوانی را با اخلاق قهرمانی در ورزش جهان مقایسه کنید.

ایثار- گذشت -مروت -تواضع- جوانمردی- انسانیت = اخلاق پهلوانی جهان اسلام که با ارزش قرب الهی (نزدیک شدن به خدا) و شکوفا شدن اخلاق هماهنگ است.

دلالتی ، دوپینگ ، سود ، مدال و جایزه ، معروف شدن ، رتبه و تشویق ، شهرت و فخر فروشی (تفاخر) = اخلاق قهرمانی جهان جدید که با ارزش های مادی و دنیوی هماهنگ است.

۸- اخلاق قهرمانی و اخلاق قهرمانی با کدام ارزش های اجتماعی تناسب دارند؟

اخلاق پهلوانی با ارزش های جهان معنوی سازگار است که باورهای معنوی در آن اولویت دارند و باورهای جسمانی در رده ی دوم هستند و وسیله ای برای ارزش های متعالی دینی اند. اخلاق قهرمانی با ارزش های جهان دنیوی سازگارند که در آن باورهای جسمانی مهم اند و هدف هستند نه وسیله

۹- منظور از خودآگاهی یا ناخودآگاهی در هویت چیست؟ بخشی از ویژگی های هویتی مان که آنها را می شناسیم و به

آنها پی برده ایم بخش خودآگاه ماست و بخشی از ویژگی های ما که هنوز نسبت به آنها آگاهی نداریم و برایمان پنهان است بخش ناخودآگاه می گوئیم.

۱۰- بخش آگاه (آشکار) و ناآگاه (پنهان) هویت را با ذکر مثال توضیح دهید.

هویت آشکار: بخشی از ویژگی های هویت ما ، که آن را می شناسیم یا دیگران به آن پی می برند. مثلاً می دانیم که در درس حفظ کردنی قوی تر از درس محاسباتی و حل کردنی هستیم.

بخشی از هویت و ویژگی هایمان که از آن ها بی اطلاع هستیم هویت پنهان و ناشناخته ماست. مثلاً تا امروز نمی دانستیم که سریع ترین دوندۀ ی کلاسم ولی با شرکت در مسابقه ی جمعی به این نکته پی بردم. شاید اگر در مسابقه شرکت نمی کردم هرگز به این موضوع پی نمی بردم.

۱۱- مادر کدام بخش از ویژگی های هویتی مان نقشی نداریم؟ ویژگی هایی که مربوط به مکان و زمان

تولد است. ویژگی های جنسیتی (زن بودن، مرد بودن)

۱۲- مثالی بزنید که نشان دهد برخی از ویژگی های هویتی ما تغییر می کند؟ برخی از ویژگی های اجتماعی که

مربوط به جایگاه و موقعیت اجتماعی است مانند هویت شغلی و برخی از ویژگی ها که مربوط به سن افراد است مثلاً کودکی، نوجوانی، جوانی و...

۱۳- ما درباره ی ویژگی هایمان که از وجودشان آگاه (واقف) نیستیم چگونه عمل می کنیم؟

تامل می کنیم (فکر می کنیم) و گاهی از دیگران برای شناخت بهتر از خودمان کمک می گیریم و درباره ی نقاط قوت و ضعفمان آگاه می شویم. مثلاً نزد مشاوره، روان کاو، جامعه شناس، پزشک، روان شناس می رویم.

۱۴- جامعه شناسان و انسان شناسان درباره ی کدام ابعاد انسان بحث می کنند؟

درباره ی ابعاد اجتماعی و فرهنگی هویت انسان ها.

۱۵- وجود نظریات مختلف درباره هویت افراد نشان گر چیست؟

در شناخت هویتی خود و دیگران دچار خطا و اشتباه شده ایم.

۱۶- پیامبران و اولیای الهی درباره ی کدام ابعاد هویتی انسان ها سخن گفته اند؟

ابعاد الهی، فردی و اجتماعی انسان ها و غفلت و فراموشی از هویت حقیقی انسان ها

۱۷- در مراسم خواستگاری خانواده ی دختر و پسر در پی شناخت چه مواردی هستند؟

شناخت شغل - موقعیت خانوادگی، ویژگی های فردی (جسمانی، ظاهری و اخلاقی، روانی) یکدیگر هستند.

۱۸- انواع هویت فردی را با مثال توضیح دهید.

هویت فردی جسمانی که شامل مواردی از قبیل وزن، قد، گروه خونی، سال تولد، رنگ چشم، رنگ مو، تیپ و هیكل زنك بدن، نوع مو می شود.

هویت فردی غیر جسمانی که شامل صفات اخلاقی و روانی به طور کلی نفس آدمی است مانند: پشت کار، دل گرمی، اخلاص، ایمان، شاکر بودن، تقوی، بی دینی، مهربانی، ترش رویی و عبوس، خیالاتی، عصبی، افسرده، مجنون، عابد، پرهیزکار، سخاوتمند.

۱۹- منظور از هویت اجتماعی چیست؟ با ذکر مثال توضیح دهید.

شناخت و هویتی که با حضور دیگران شکل می گیرد و جامعه قواعد آن را تعریف می کند. صفاتی که ریشه در جامعه و

فرهنگ دارد و در جهان اجتماعی شکل می گیرد (هویتي که نشان دهنده نقش ها، هنجارها، وظایف و تکالیف اجتماعی

ورفتارهای اجتماعی است). مثلاً پدر خانواده، دختر ارشد خانواده، پسر کوچک خانواده، مادر بزرگ، زن عمو، دایی، عمه

۲۰- چند نقش خانوادگی خود را نام برده و برای هر یک وظایف (تکالیف) و حقوقی بنویسید.

فرزند، دختر خانواده، پسر خانواده، برادر، خواهر تکالیف: کمک به والدین، کمک به خواهر و برادران، احترام به گذاشتن اطاعت کردن، همدلی با اعضای خانواده، حقوق نقش: تامین هزینه های زندگی توسط والدین، تربیت صحیح، نام نیکو داشتن، مورد مشورت قرار گرفتن.

۲۱- ابعاد متمایز هویت انسان را نام ببرید: ابعاد جسمانی (بدن)، ابعاد نفسانی (روانی، اخلاقی)، ابعاد اجتماعی (نقشهایی که ایفای کنیم و گروه هایی که عضو هستیم).

۲۲- آیا بخش های فردی و اجتماعی هویت با یکدیگر ارتباط دارند و بر هم اثر می گذارند؟

بله هر یک از این دو بر یکدیگر اثر می گذارند. جامعه در برابر ویژگی های فردی ما واکنش نشان می دهد و آن را تایید یا رد می کند. هویت فردی افراد هم در جامعه در روابط اجتماعی مردم تاثیر گذار است.

۲۳- بین ویژگی های جسمانی افراد و خصوصیات روانی افراد چه رابطه ای وجود دارد؟ در این رابطه مثال بزنید.

بین ویژگی های جسمانی و ویژگی های روانی رابطه ای متقابل وجود دارد و هر یک بر دیگران اثر می گذارد. بسیاری از بیماری های جسمانی سلامت روانی انسان را به خطر می اندازد مثلاً زیادی غده تیروئید موجب عصبانی شدن انسان و کم کاری غده تیروئید موجب تنبلی فرد می شود و یا اضطراب ها ریشه در عوامل جسمانی دارند. همچنین با تقویت روحیه ی روانی می توان برخی بیماری ها را کاهش داد.

۲۴- تاثیر متقابل جهان اجتماعی و طبیعت (بدن انسان) را با ذکر مثال توضیح دهید.

محیط طبیعی و جغرافیایی بر مناسبات و روابط اجتماعی اثر می گذارد. شرایط طبیعی و خصوصیات بدنی انسان فرهنگ های مختلفی را شکل می دهد مثلاً آب و هوای مرطوب و گرم جنوب کشور در هنر موسیقی، شیوه ی زندگی، معماری، شیوه ی غذا پختن و فعالیت های اقتصادی مردم اثر گذاشته است. فعالیت ها و کنش های اجتماعی انسان ها هم موجب بهبود محیط زیست یا نابودی آن می شود مثلاً با فعالیت های کارخانه آب و هوا آلوده می شود.

۲۵- تاثیر متقابل جهان اجتماعی و ویژگی های انسانی و روانی افراد جامعه را تحلیل کنید.

این دو با یکدیگر تعامل و تاثیر متقابل دارند. خصوصیات روحی روانی افراد مسیر زندگی اجتماعی و تحولات فرهنگی تاریخی انسان را دگرگون می سازد مثل انسان های باتقوایی که جهان را تغییر می دهند یا انسان های با شقاوتی که جهانی را نابود می کنند. جهان اجتماعی هم در خصوصیات روحی افراد اثر می گذارد و امکان رشد برخی فضایل یا ردائل را از بین می برد یا افزایش می دهد.

۲۶- آیا هر نوع هویت اجتماعی با هر نوع هویت فردی سازگار است؟

خیر هر جهان اجتماعی بر اساس عقاید و آرمان ها و ارزش های خود هماهنگ باشد سازگار است.

۲۷- هویت اجتماعی هر فرد چگونه شکل می گیرد؟

هویت اجتماعی هر فرد بر اساس عقاید و ارزش های جهان اجتماعی که در آن زندگی می کند شکل می گیرد.

۲۸- در جامعه ی قبیله ای هویت جمعی افراد بر چه مبنایی مشخص می شود؟

بر مبنای جایگاه قبیله ی آن ها

۲۹- در جامعه ی سرمایه داری هویت اشخاص بر چه مبنایی شناخته می شود؟

بر مبنای ثروت و توان اقتصادی آن ها

۳۰- در جامعه ی دینی هویت جمعی افراد بر چه مبنایی قرار دارد؟

بر مدار ارزش هایی است که آن دین مقدم می شمارد. مثلاً اسلام در فرهنگ آرمانی خود هویت افراد را با علم ریال تقوی ، و عدالت ارزیابی می کند.

۳۱- نگاه جهان غرب بر بعد جسمانی هویت و بدن انسان را با نگاه فرهنگ اسلامی مقایسه کنید.

فرهنگ غرب بر بعد جسمانی و زیبایی های بدنی تاکید و تمرکز می کند ، و هنر نوع تصرفی رادر طبیعت و بدن مجاز می داند. اما در فرهنگ اسلامی انسان حق ندارد خلاف اراده خدا در طبیعت و بدن ود دخل و تصرف کند.

۳۲- جهان اجتماعی غرب چه نوع هویت اخلاقی و روانی را رشد می دهد؟

جهان غرب با رویکرد این جهانی خود با آن دسته از اوصاف (هویت) اخلاقی سازگار است که در ارتباط با آرمان ها و ارزش های دنیوی آن شکل می گیرند مثلاً دم غنیمت شماری، تبرج، تجمل گرایی، اخلاق قهرمانی

۳۳- جهان اجتماعی و دنیوی با چه نوع هویتی سازگار است و آن را رشد می دهد و با کدام هویت ناسازگار است؟

جهان غرب ارزش های دنیوی فرد گرایی، رفاه طلبی، تجمل گرایی و مال اندوزی را رشد و گسترش می دهد و جهان اجتماعی معنوی با ارزش های سازگار نیست و ارزش های همچون قناعت و حیا و تقوا و خوف ورجای الهی را رشد و گسترش می دهد و با آنها سازگار است.

خلاصه درس ۶:

جهان اجتماعی برای تداوم خود اعتقادات، ارزش ها و فرهنگ (شیوه زندگی) خود را به فرد آموزش می دهد، تا فرد با موقعیت اجتماعی و تکالیف و حقوقش آشنا شود و مشارکت اجتماعی پیدا کند.

اولین و مهم ترین آشنایی با جهان اجتماعی توسط خانواده صورت می گیرد سپس گروه همبازی ها، مدرسه، مجالس علمی و مذهبی و رسانه های جمعی

جامعه پذیری: فرایندی که برای مشارکت اجتماعی دنبال می شود و هویت اجتماعی را شکل می دهد. (انتقال شیوه زندگی از نسلی به نسل دیگر)

کجروی اجتماعی: رفتارهایی که برخلاف عقاید، ارزش ها و هنجارهای جامعه اند.

کنترل اجتماعی: فعالیت هایی که موجب پذیرش فرهنگ و انطباق با انتظارات جامعه می شود.

روش های کنترل کجروی های اجتماعی: تبلیغ و اقناع. تشویق و تنبیه (رسمی و غیررسمی)

اقناع: روشی برای درونی سازی فرهنگ است. هرچه فرهنگ با فطرت سازگارتر باشد از قدرت اقناعی بیشتری برخوردار است.

در جهان اجتماعی اسلام روش مناسب جامعه پذیری و کنترل اجتماعی: امر به معروف و نهی از منکر است. (به صورت

تبلیغی، تشویقی یا تنبیهی گاهی رسمی و گاهی غیررسمی)

موقعیت اجتماعی: جایگاهی که فرد در جامعه یا گروه اجتماعی دارد. (باچه کسانی ارتباط دارد؟ چه انتظاراتی از او می باشد؟...)

تغییر هویت اجتماعی ← تغییر موقعیت اجتماعی

تحرك اجتماعی: جابه جایی موقعیت اجتماعی (صعودی. نزولی. افقی)

رتبه بندی مشاغل و ملاک های موقعیت اجتماعی در کشورهای مختلف یکسان نیست.

فرهنگ هر جهان اجتماعی فرصت تغییراتی رامی دهد و از برخی تغییرات جلوگیری می کند.

محدوده ی تغییرات هویت اجتماعی در محدوده ی فرهنگ جامعه تعیین می شود.

سوالات درس ۶

۱- **جامعه پذیری را تعریف کنید:** به فرایند و مسیری که افراد برای مشارکت در زندگی اجتماعی و شکل گیری هویت اجتماعی طی می کنند جامعه پذیری می گویند. (به فرایند مشارکت اجتماعی جهت تکوین و شکل گیری هویت اجتماعی افراد جامعه پذیری می گویند.)

۲- **کنترل اجتماعی را تعریف کنید :**

به مجموعه اقداماتی که برای پذیرش فرهنگ و منطبق کردن افراد با انتظارات جامعه انجام می شود کنترل اجتماعی می گویند.

۳- **آیا جامعه پذیری در جوامع مختلف شیوه واحد و ثابتی دارد یا متفاوت است؟** شیوه های جامعه پذیری جوامع مختلف متفاوت است. چون عوامل جامعه پذیری این جوامع بایکدیگر متفاوت است. خانواده، رسانه ها، مدارس و شیوه های آموزشی و میزان اهمیتشان متفاوت است. (میزان تاثیر گذاری و قدرت هر یک از عوامل فوق در جوامع مختلف متفاوت است.)

۴- **عواملی که افراد را جامعه پذیر می کند. نام ببرید:** خانواده، مدرسه و مراکز آموزشی، گروه همبازی و دوستان، رسانه ها، مجالس علمی و مذهبی

۵- **انسانها چگونه به موقعیت اجتماعی خود پی می برند؟ چگونه هویت اجتماعی خود را شکل می دهند؟** برخی از موقعیت های اجتماعی انتسابی اند (محل تولد، جنسیت) و برخی اکتسابی اند (معلم بودن، دانشجوی بودن و...) انسانها از طریق عضویت در گروه ها (خانواده، دوستان و...)، تعامل با دیگران، برعهده گرفتن نقش ها و فرایند جامعه پذیری نهادهای فرهنگی و آموزش این نهادها هویت اجتماعی شان شکل می گیرد.

۶- **کدام جوامع در باز تولید هویت اجتماعی با مشکل مواجه می شوند؟** جوامعی که روش های مناسبی برای کنترل اجتماعی نداشته باشند.

۷- **کجروی اجتماعی را تعریف کنید:** رفتارهایی که برخلاف عقاید و ارزش ها و قواعد و هنجارهای جامعه می باشد.

- ۸- جامعه برای تداوم جامعه پذیری و پیش گیری و کنترل کجروی اجتماعی از چه روش هایی استفاده می کند؟ ۱- تبلیغ واقناع یعنی از طریق نهادهای آموزشی و فرهنگی باورها و عقاید خود را تبلیغ می کند تا افراد اقناع شوند. (این شیوه قوی ترین روش است.) ۲- تشویق و پاداش یعنی دادن پاداش به کسانی که مطابق ارزش های جامعه رفتار می کنند. ۳- تنبیه و مجازات یعنی منحرفین از ارزش های اجتماعی تنبیه می شوند. (کمترین قدرت را در بین سه شیوه فوق دارد.)
- ۹- **هویت و جامعه پذیری با کنترل اجتماعی چه رابطه ای دارند؟** افراد جامعه از طریق کنترل اجتماعی قواعد و ارزش های اجتماعی جامعه را می شناسند و خود را با آنها تطبیق می دهند و جامعه پذیر می شوند.
- ۱۰- **اولین و مهم ترین نهادی که افراد را جامعه پذیر و دارای هویت اجتماعی می کند چیست؟** خانواده
- ۱۱- **برخی از کجروی های اجتماعی پزشکی را نام ببرید و راه های پیشگیری و کنترل آن را بیان کنید:** انجام جراحی توسط پزشکان غیر متخصص، عدم تعهد نسبت به سلامتی جسمی و روحی بیماران، گرفتن هزینه های اضافی و دستمزد بالا، سقط جنین، جراحی های غیر متعارف و اشتباه، سهل انگاری، راه های کنترل و پیشگیری: ۱- تشویق پزشکان متعهد و کارا ۲- تنبیه پزشکان خطا کار (مثلا لغو پروانه پزشکی) ۳- تبلیغ زندگی اخروی و دنیوی توأم با یکدیگر ۴- تقبیح پول پرستی و دنیا زدگی ۵- امر به معروف و نهی از منکر
- ۱۲- **روش های کنترل اجتماعی را نام ببرید:** ۱- تبلیغ واقناع ۲- تشویق و پاداش ۳- تنبیه و مجازات
- ۱۳- **دو عنصر فرهنگی آموزه های اسلامی که در فرایندهای جامعه پذیری و کنترل اجتماعی نقش مهمی دارند را نام ببرید؟** ۱- امر به معروف ۲- نهی از منکر
- ۱۴- **جامعه پذیری و کنترل اجتماعی چه ارتباطی با یکدیگر دارند؟** برای تحقق جامعه پذیری نیازمند کنترل اجتماعی هستیم. بدون کنترل اجتماعی، جامعه پذیری به وجود نمی آید. یعنی باید مجموعه اقداماتی انجام دهیم تا بتوانیم افراد جامعه را به انطباق با فرهنگ جامعه وادار نماییم.
- ۱۵- **تحرك اجتماعی را تعریف کنید:** جابه جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی دیگر
- ۱۶- **انواع تحرك اجتماعی را توضیح دهید و مثال بزنید:** - تحرك اجتماعی صعودی: با شغل جدید فرد از موقعیت اجتماعی خود بالاتر رود مثلا مدیر یک بخش مدیر کل شود. - تحرك اجتماعی نزولی: با شغل جدید موقعیت اجتماعی فرد پایین تر رود مثلا مدیر اداره از مدیریت عزل شود و به صورت کارمند عادی به کار ادامه دهد. - تحرك افقی: با شغل جدید موقعیت اجتماعی فرد تغییر نکند مثلا کارمندی از یک بخش اداره به بخش دیگری انتقال پیدا کند.
- ۱۷- **تحرك اجتماعی درون نسلی و تحرك اجتماعی میان نسلی را با ذکر مثال توضیح دهید.** وقتی فردی در طول زندگی و فعالیت شغلی اش موقعیت اجتماعی اش تغییر کند تحرك اجتماعی درون نسلی داشته است. مثلا تا ۴ سال پیش کارمند بوده الان مدیر کل شده. وقتی موقعیت اجتماعی بین دو نسل تغییر کند تحرك اجتماعی میان نسلی است مثلا پدرش کارمند بوده ولی خودش مدیر کل شده است.
- ۱۸- **موقعیت اجتماعی افراد به جز شغل، تابع چه ملاک ها و عوامل دیگری می تواند قرار گیرد؟** علم، ایمان، تقوا، هنر، احترام، نوآوری و خلاقیت، ارتباطات اجتماعی و...

- ۱۹- آیا افراد در جهانی که زندگی می کنند، می توانند هر نوع هویت اجتماعی را به دست بیاورند؟ مثال بزنید: خیر تحرک اجتماعی در جوامع مختلف وابسته به فرصت هایی است که جامعه در اختیار افراد قرار می دهد. مثلا معلولان جسمی در برخی از مشاغل نمی توانند فعالیت کنند. در ایران زنان نمی توانند قاضی یا رییس جمهور شوند.
- ۲۰- بر چه اساسی جوامع برخی از تغییرات هویتی را تشویق و با برخی را مخالفت می نمایند؟ به تناسب عقاید و ارزش هایی که دارند، برخی تغییرات و تحرکات اجتماعی را تشویق و برخی دیگر رامنع می نمایند.
- ۲۱- منظور از فرصت های هویتی چیست؟ مثال بزنید. هر جامعه متناسب با عقاید و ارزش هایی که دارد برخی تغییرات هویتی و تحرکات اجتماعی را برای عده ای تشویق می کند و مجاز می داند مثلا جامعه ای که بر اساس ارزش های نژادی شکل گرفته صرفا برای یک نژاد خاص امکان تحرک اجتماعی صعودی فراهم می آورد و یا در جهان غیردینی فعالیت هایی که هویت دینی افراد را آشکار کند منع می شوند.
- ۲۲- فرصت های هویتی در جامعه ای که بر اساس ارزش های نژادی شکل گرفته است چگونه است؟ صرفا برای یک نژاد خاص امکان تحرک اجتماعی صعودی فراهم می آورد.
- ۲۳- فرصت های هویتی در جامعه ای که مناسبات و روابط آن بر مدار ارزش های اقتصادی شکل می گیرد چگونه است؟ تحرکات اجتماعی صعودی راتنها برای کسانی ممکن می سازد که منابع ثروت رادر اختیاردارند.
- ۲۴- فرصت های هویتی برای تحرکات اجتماعی در جامعه ای که بر مدار ارزش های دنیوی و این جهانی شکل گرفته است چگونه است؟ تحرکات اجتماعی را در محدوده ی همان ارزش ها به رسمیت می شناسد.
- ۲۵- در جوامع غیردینی کدام فعالیت ها منع می شوند؟ فعالیت هایی که هویت دینی افراد را آشکار کند. مثلا استفاده از حجاب در اماکن عمومی.
- ۲۶- در جهان دینی و معنوی کدام هویت ها به رسمیت شناخته نمی شوند؟ هویت هایی که ابعاد متعالی و الهی انسان رانفی کنند.
- ۲۷- درباره قوانین جیم کرو و تاثیر آن بر تداوم تبعیض نژادی چه می دانید؟ قوانین جیم کرو قوانین ایالتی و محلی آمریکا برای سیاهان بود که مربوط به سال های ۱۸۷۶ تا ۱۹۶۵ بود که سیاهان را از نظر خدمات مختلف اجتماعی و اقتصادی پایین تر نگه می داشت. برخی نمونه های قوانین جیم کرو جداسازی نژادی مدارس دولتی، اماکن عمومی و حمل و نقل عمومی، و جداسازی نژادی دستشویی ها، رستوران ها و آبخوری ها برای سفیدها و سیاهان، الگوهای جدایی در مسکن، امور قرض دادن بانکی و تبعیض شغلی بود. ارتش ایالات متحده هم جداسازی شده بود.

خلاصه درس ۷

هویت فرهنگی جهان اجتماعی بر اساس عقاید و ارزش های اجتماعی شکل می گیرد.

هویت فرهنگی جهان اجتماعی: مجموعه عقاید و ارزش های اجتماعی مشترک پذیرفته شده ی افراد است.

نقش های اجتماعی هویت اجتماعی افراد را می سازند. با عضویت در جهان های اجتماعی دارای هویت اجتماعی می شویم. (البته توان نقد و تحلیل و خروج از یک جهان اجتماعی و ورود به جهان اجتماعی دیگری را داریم).

هویت جهان اجتماعی به فرهنگ اش می باشد. (هویت اجتماعی و هویت فرهنگی دو روی یک سکه اند. هویت اجتماعی افراد، هویت فرهنگی راتحت تاثیر قرار می دهد و هویت فرهنگی، هویت اجتماعی افراد راتحت تاثیر قرار می دهد.)
نقش ها هنجار سازند. هنجارها نقش سازند. نقش ها، ارزش سازند و ارزش ها نقش سازند.

هویت فرهنگی جهان اجتماعی گسترده تر از هویت اجتماعی افراد است. هویت اجتماعی در پرتو هویت فرهنگی جهان اجتماعی شکل می گیرد.

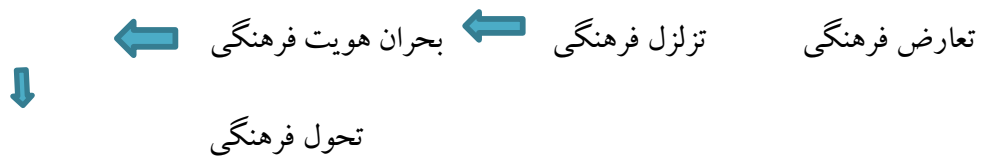
هویت فرهنگی فرصت شکل گیری هویت های اجتماعی (شغلی، خانوادگی، علمی و...) متناسب با خود را فراهم می کند و گاهی در برابر این شکل گیری مقاومت می کند. (چون آن را با عقاید اساسی خود ناسازگاری بیند.)
چارچوب هویت اجتماعی در قالب هویت فرهنگ سازماندهی می شود.

تازمانی عقاید و ارزش های جهان اجتماعی نزد اعضا با اهمیت و باعتبار باشد هویت فرهنگی آن جهان دوام خواهد داشت.

تحول فرهنگی: به تغییرات اساسی در جهان اجتماعی که هویت جهان اجتماعی را متحول می کند گفته می شود.

تزلزل فرهنگی: جهان اجتماعی نمی تواند کنش های اجتماعی را بر اساس عقاید و ارزش های خود سامان دهد و از آنها دفاع کند. ثبات ارزش ها و هنجار در زندگی مردم از دست می رود.

وقتی بی ثباتی رفتارها و هنجارها گسترده شود و به لایه های عمیق وارد شود و امکان حفظ فرهنگ نباشد، جامعه دچار بحران هویت می شود.

حرکت از فرهنگ باطل به سوی حق: تحول فرهنگی مثبت (جاهلی به نبوی) - حرکت از فرهنگ حق به سوی باطل: تحول فرهنگی منفی (نبوی به اموی) - علل درونی تحولات فرهنگی: کاستی و بن بست های درونی که مانع پاسخگویی به نیازهای جسمانی و معنوی انسان ها باشد. (مرگ جهان اجتماعی) - نتیجه مرگ جهان اجتماعی: پوچ انگاری، از بین رفتن نشاط اجتماعی، یاس، ناامیدی و خودکشی و... - دلیل بازاندیشی بنیان های عقیدتی و ارزشی توسط متفکران اجتماعی: کاستی و خلاء معنوی جامعه - دلیل تشویق از عبور از مرزهای هویت فرهنگی: خلاء و کاستی های معنوی است.

سوالات درس ۷

- ۱- **علل تعارضات فرهنگی در جامعه چیست؟ مثال بزنید.** ۱- علل درونی: به نوآوری ها و فعالیت های افرادی که درون فرهنگ اجتماعی حضور دارند مثلا تعارض فرهنگی پیامبر با جامعه مشرک عرب ۲- علل بیرونی: تاثیرپذیری از فرهنگ های دیگر جوامع. مثلا بهار عرب در حال حاضر (جنبش های اخیر برخی از کشورهای عربی) یا مشروطه خواهی ایرانیان در دوره قاجار.
- ۲- **هویت فرهنگی جامعه چگونه و بر چه مداری شکل می گیرد؟ جواب:** بر مدار عقاید و ارزش های اجتماعی مشترک در جامعه شکل می گیرد. یعنی بر مدار ارزشهای پذیرفته شده و به رسمیت شناخته شده جامعه
- ۳- **هویت اجتماعی افراد محصول چیست؟** محصول عضویت افراد در گروه های اجتماعی است. مابا پذیرش نقش ها در گروه های مختلف اجتماعی دارای هویت اجتماعی می شویم.
- ۴- **هویت فرهنگی جامعه با هویت اجتماعی آن جامعه چه ارتباطی دارد؟ جواب:** هویت اجتماعی جامعه در پرتو هویت فرهنگی جامعه شکل می گیرد. اگر هویت های اجتماعی افراد با عقاید و ارزشهای هویت فرهنگی ناسازگار باشد در مقابل آن مقاومت صورت می گیرد. به تناسب هر نهاد اجتماعی یک هویت اجتماعی شکل می گیرد مثلا هویت شغلی، هویت خانوادگی، هویت ایرانی، هویت شهرضایی و...
- ۵- **هویت جهان اجتماعی چیست و چه تفاوتی با هویت اجتماعی افراد دارد؟** هویت جهان اجتماعی مجموعه ای از عقاید، ارزش ها و باورهای (فرهنگ) است که مبنای شکل گیری هویت اجتماعی افراد است. به عبارت دیگر هویت اجتماعی افراد بر اساس هویت فرهنگی جامعه شکل می گیرد. وظایف و تکالیف هر نقش اجتماعی (هویت اجتماعی) در قالب فرهنگ (ارزش ها و عقاید) آن جامعه تعریف و اجرایی شود. هویت اجتماعی افراد جنبه عملی (بیرونی) هویت است و هویت جهان اجتماعی جنبه ذهنی و فرهنگی هویت است.
- ۶- **هویت فرهنگی تا چه زمانی دوام می آورد؟ جواب:** تازمانی که عقاید و ارزشهای مربوط به آن مورد پذیرش افراد جامعه و برای آنها مهم باشند.
- ۷- **در چه صورتی هویت فرهنگی دچار چالش می شود؟ جواب:** هرگاه عقاید و ارزش ها در جامعه اهمیت و اعتبار خود را از دست بدهند.
- ۸- **مراحل تبدیل جامعه به جامعه ای دیگر را به ترتیب بنویسید:** پاسخ: ۱- تعارض فرهنگی ۲- تزلزل فرهنگی ۳- بحران هویت فرهنگی ۴- تحول فرهنگی
- ۹- **جامعه چگونه دچار تحول فرهنگی می شود؟ پاسخ:** اگر جامعه ای در تعامل با جوامع دیگر بر عقاید و ارزش های خود پافشاری نکند و به مرور زمان، به عقاید و ارزش های خود پشت کند.
- ۱۰- **جهان اجتماعی چگونه دچار تحولات فرهنگی می شود؟** با ایجاد تغییرات عمیق و بنیادین در معانی اساسی یک جهان اجتماعی (تغییر در عقاید و ارزش ها)
- ۱۱- **در چه صورتی تحولات فرهنگی مثبت است؟** مثال بزنید: **جواب:** اگر فرهنگ متحول شده باطل بوده باشد و از باطل به سوی حق رفته باشد تحول مثبت است مانند تحول جامعه جاهلی عصر پیامبر که به سوی جامعه نبوی حرکت نمود.

۱۲- **درچه صورتی تحولات فرهنگی منفی است؟ مثال بزنید: پاسخ:** اگر فرهنگی که رسمیت و اعتبار اجتماعی

خودرازدست داده از حق به سوی باطل رفته باشد دچار تحول منفی شده است مانند جامعه نبوی که به جامعه اموی تبدیل شد.

۱۳- **علل تحولات فرهنگی چیست؟ جواب:** ۱- علل درونی: مربوط به کاستی ها و بن بست های درون فرهنگ است یا

ابداعات و نوآوری های مثبت و منفی افراد درون فرهنگ ۲- علل بیرونی: مربوط به ارتباطات بین فرهنگ هاست.

۱۴- **خودباختگی فرهنگی چیست؟** جامعه خودباخته چه ویژگی هایی دارد؟ جواب: ۱- افراد آن جامعه مبهوت و مقهور جامعه

دیگر شده اند ۲- حالت فعال در گزینش عناصر فرهنگی دیگران را از دست داده اند ۳- عناصر فرهنگی دیگران را بدون تحقیق

و تقلیدوار فرامی گیرند ۴- ارتباطشان را با فرهنگ و تاریخ خودشان از دست داده اند ۵- امکان تداوم و بسط فرهنگ گذشته

خود را ندارد و حتی توان عبور از فرهنگ گذشته را هم ندارد. ۶- نمی تواند به فرهنگی که مقهور آن شده ملحق شود.

۱۵- **چرا خودباختگی فرهنگی یک آسیب عمیق فرهنگی است؟** جواب: چون مانع تعامل و دادوستد فرهنگی می شود.

۱۶- **درچه صورتی فرهنگ به دادوستد و تعامل فرهنگی می پردازد؟** جواب: در صورتی که افراد متعلق به آن فرهنگ

به گونه ای فعال بر اساس نیازها و مسایل درون فرهنگی با فرهنگ دیگر رویارو شوند.

۱۷- **غرب زدگی چیست؟** جواب: خودباختگی جوامع غیر غربی در برابر فرهنگ غرب و مرعوب قدرت اقتصادی و سیاسی

برتر غرب شدند.

۱۸- **انواع تحولات فرهنگی را به اختصار بیان کنید:** ۱- ارزش ها و عقاید جهان اجتماعی دیگر را می پذیرد. مانند مصر باستان

و ایران باستان تمدن های شمال آفریقا که ارزش های اسلامی را پذیرفتند. ۲- بخش هایی از ارزش و عقاید جهان اجتماعی

دیگر را پذیرفتند و از بخش هایی از ارزش های خود عبور کردند مانند اروپا و چین بعد از جنگ ای صلیبی ۳- خودباختگی فرهنگی که

مقهور فرهنگ جهان اجتماعی دیگر شدند و نتوانستند به فرهنگ دیگر ملحق شوند و نه از مرزهای فرهنگی

خود عبور کنند و فرهنگ جدیدی بسازند.

۱۹- **جوامع غرب زده برای دست یابی به تعامل با جهان غرب باید چه مسیری را به پیمایند؟** تعامل سازنده

با تکیه و آگاهی نسبت به فرهنگ خود و مرعوب نشدن در برابر غرب. یعنی به جای فرصت دادن به تهاجم فرهنگی غرب، با غرب

به مبادله فرهنگی پردازند و ارتباط فرهنگی آنها یک سویه نباشد. خودباوری، بازگشت به خویش، شناخت میراث فرهنگی

خود، شناخت نیازهای مادی و معنوی خود

۲۰- **جهان اجتماعی چگونه از خود بیگانه می شود؟** وقتی تحت تاثیر فرهنگ جهان اجتماعی دیگر از گذشته فرهنگی

خود جدا می شود و نمی تواند افراد جامعه خود را با حقیقت انسان و جهان آشنا و سازگار کند.

۲۱- **انواع خود بیگانگی فرهنگی (خودباختگی فرهنگی) را نام ببرید.** ؟ جواب: ۱- خود بیگانگی تاریخی ۲-

خود بیگانگی فطری و حقیقی

۲۲- **منظور از خود بیگانگی تاریخی چیست؟** جواب: یک جامعه در مواجهه با دیگر فرهنگ ها، فرهنگ تاریخی و هویت

خود را فراموش کنند.

- ۲۳- منظور از خودیگانگی فطری (حقیقی) چیست؟ جواب: عقاید و ارزش های یک جامعه مانع آشنایی درست افراد جامعه با انسان و جهان گردند و نگذارند که انسانها به تفسیر و شناختی صحیح از عالم و آدم نایل شوند.
- ۲۴- از خودیگانگی فرهنگی چه پیامدها و ویژگی هایی دارد؟ جواب: ۱- نمی گذارند انسان به تفسیر و شناخت صحیح از عالم و آدم نایل شوند. ۲- انسان ها از حقیقت خود و حقیقت هستی دور می مانند ۳- جهان را سراسری از حقیقت معرفی می کند ۴- فطرت آدمی را به آرامش نمی رساند و به تشویش گرفتاری می کند. ۵- انسان را به عصیان و اعتراض وامی دارد.
- ۲۵- بر اساس نگاه قرآن ، چگونه انسان به شناخت حقیقت می رسد؟ جواب: بانگاهی توحیدی به انسان و جهان بنگرد.
- ۲۶- دلیل فراموشی انسان از خود از نگاه قرآن چیست؟ فراموش کردن خداوند. کسی که خدا را فراموش کند خودش را فراموش می کند .
- ۲۷- کدام فرهنگ انسان را به حقیقت می رساند؟ جواب: فرهنگ توحیدی که انسان را با خود و جهان هستی آشنا می کند و تمام جهان را آیات و نشانه های خداوند می یابد و انسان را انیس و هم نشین خداوند می کند.
- ۲۸- انواع ارتباطات بین فرهنگی را توضیح دهید و مثال بزنید: جواب: ۱- ارتباط بین دو فرهنگ در محدوده هنجارها و شیوه های زندگی (لایه های سطحی دو فرهنگ تماس بایکدیگر دارند و در عقاید اصلی خود استوار باقی می مانند) مانند ارتباط جهان اسلام با فرهنگ یونان و روم در سده های نخستین رویارویی دو فرهنگ ۲ - ارتباط بین دو فرهنگ در محدوده ارزش ها و آرمان های اجتماعی (لایه های عمیق دو فرهنگ بایکدیگر تماس دارند و دادوستد فرهنگی به لایه های عمیق آنها سرایت می کند و به مرور موجب تحولات هویتی آن فرهنگ ها می شود) مانند رویارویی فرهنگ اعراب مسلمان با ایرانیان باستان ۳- در رویارویی دو فرهنگ یکی از آنها کاملاً مقهور و تسلیم فرهنگ دیگر می شود و خلاقیت و فعالیت خود را از دست می دهد و دچار خود باختگی می شود . (مانند جوامع غرب زده در برابر غرب
- ۲۹- در چه صورتی ارتباط جهان های اجتماعی به تحولات فرهنگی منجر می شود؟ در صورتی که دادوستد و نفوذ فرهنگی به لایه های عمیق فرهنگ سرایت کند و فرهنگ را دچار تغییرات بنیادین کند.
- ۳۰- در چه صورتی روابط اجتماعی موجب فراهم کردن زمینه گسترش و پیشرفت جهان اجتماعی می شود؟ اگر جهان اجتماعی با حفظ عقاید، آرمان ها و ارزش های خود، با جهان های اجتماعی دیگر تعامل و دادوستد داشته باشد و در محدوده ی هنجارها و شیوه ی زندگی ، عناصری را از جهان اجتماعی دیگر بگیرد و در صورت لزوم ، تغییرات لازم را در آنها پدید آورد. مانند مواجهه جهان اسلام با جهان یونان و روم باستان
- ۳۱- مواجهه جهان اسلام با دیگر فرهنگ ها چگونه بود؟ در چه سطحی ارتباط فرهنگی داشتند؟ جواب: جهان اسلام با حفظ اصول خود به تعامل با آنها پرداخت و عناصر سازگار با اصول خود را از آن فرهنگ ها اخذ کرد و در صورت نیاز به بازسازی آنها پرداخت. ارتباط در محدوده ی هنجارها بود و عقاید و ارزش های خود را حفظ کرد.
- ۳۲- چگونه ارتباطات فرهنگی منجر به تحولات فرهنگی می شود؟ مثال بزنید. جواب: هرگاه در تعاملات فرهنگی یک فرهنگ بر عقاید و ارزش های خود پافشاری نکند و دادوستد فرهنگی به لایه های عمیق آن سرایت کند و به مرور به عقاید

خودپشت کند و عقاید فرهنگ دیگر را بپذیرد و به فرهنگ دیگر ملحق شود. دچارتحوالات فرهنگی می شود. مثال: جهان غرب در طی جنگ های صلیبی پس از رویارویی با فرهنگ اسلامی دچارتحوالات هویتی شد.

۳۳- درچه صورتی فرهنگی به فرهنگ دیگر ملحق می شود؟ جواب: در صورتی که ارزش ها و عقاید فرهنگ

دیگر را بپذیرد و به ارزش های خودپشت کند. مثلا فرهنگ هایی که با مواجهه با جهان اسلام عقاید توحیدی را پذیرفتند و به هویت اسلامی ملحق شدند.

۳۴- چگونه ارتباطات فرهنگی منجر به هویت جدید می شود؟ جواب: اگر فرهنگی از مسیر ابداعات و نوآوری های

درونی عبور کند هویت جدیدی مناسب با آن نوآوری ها به دست می آورد. مثلا جهان غرب پس از رویارویی با فرهنگ اسلامی از ارزش های مسیحیت عبور کرد و به ارزش های سکولار روی آورد.

خلاصه درس هشتم:

گروه ها، اقوام، ملت ها و امت ها خودشان را با ویژگی های سرزمین، تاریخ، جمعیت، اقتصاد، سیاست و فرهنگ و... می شناسند و می شناسانند. - هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام: هویتی توحیدی و دینی و در مواردی آمیخته با اساطیر (هویت ایرانی در قالب آیین زرتشت هویتی واحد پیدا کرده بود).

هویت ایرانی پس از اسلام: عناصر مشترکانه و اساطیری هویت خود را کنار گذاشت و به جهان اسلام ملحق شد. فارسی دری زبان سیاسی دربار ایران، زبان دوم جهان اسلام شد. (با بزرگانی چون مولوی و سعدی و حافظ و..)

مواجهه و مقابله جهان اسلام و ایران با هجمه های نظامی و سیاسی سایر اقوام در طول تاریخ: مهاجمان را در خود جذب و هضم کرد. مواجهه مسلمانان با جهان غرب: بخش هایی از ذهنیت مسلمانان را به خود باختگی فرنگی دچار ساخت.

دیدگاه مستشرقان: هویت فرهنگی جوامع اسلامی سکولار و به ابعاد جغرافیایی و تاریخی محدود است و قالب قوم گرایانه و ناسیونالیستی دارد. (ترک، عرب، فارس)

تاثرات انقلاب اسلامی بر هویت ایرانی: بازگشت ایران به اسلام، بلکه بازگشت به خویشتن الهی و توحیدی. ایران قلب تپنده بیداری اسلامی شد. اسلام به عنوان یک قطب فرهنگی جدید ظاهر شد و موجب بازبینی نظریه پردازان غربی در خصوص سکولاریسم شد: تردید در اینکه سکولاریسم سرنوشت مشترک حتمی بشریت است.

هویت اسلامی ایران، تاریخ و جغرافیای خود را در ذیل آسمان معنوی توحید قرارداد و از مرزهای جامعه ایمانی خود تا امروز دفاع می کند.

سوالات درس هشتم:

- ۱- **هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام چگونه بوده است؟ جواب:** هویتی دینی آمیخته با اساطیر. اقوام مختلف ایرانی با آنکه هویت های اجتماعی متفاوتی داشته اند در عقاید و ارزش های زرتشت که با آموزه های اساطیری در آمیخته بود هویت فرهنگی واحدی پیدا کردند.
- ۲- **هویت ملی با چه ویژگی هایی شناسایی می شوند؟** سرزمین (جغرافیا)، تاریخ، زبان و ادبیات، سیاست، اقتصاد، فرهنگ (هنر، سبک زندگی، معماری، پوشاک و...) جمعیت، مفاخر و قهرمانان و...
- ۳- **اسلام چه تاثیری در هویت ایرانی داشته است؟ جواب:** اسلام عناصر مشترکانه ی اساطیری هویت ایرانی را پذیرفت و ایرانیان با پذیرش اسلام به تفسیری توحیدی از هویت خود دست یافتند. عقاید و ارزش های توحیدی اسلام، ایران را به جهان اسلام ملحق ساخت و هویت ایرانی به صورت هویت اجتماعی بخشی از جهان اسلام درآمد.
- ۴- **فارسی دری چگونه زبانی بود؟ جواب:** فارسی دری زبان سیاسی دربار و زبان رسمی مشترک اقوام مختلف ایرانیان بود.
- ۵- **نقش فارسی دری در جهان اسلام چگونه بود؟ جواب:** به دلیل مشارکت فعال ایرانیان در حیات فکری جهان اسلام از محدوده زبان سیاسی مشترک اقوام ایرانی عبور کرد و زبان فرهنگی دوم جهان اسلام شد و مرزهای هند و عثمانی تبت و بالکان و آسیای صغیر را در نوردید و گسترش یافت.
- ۶- **مولوی، سعدی و حافظ در گسترش زبان فارسی به عنوان زبان دوم فرهنگی جهان اسلام چه نقشی داشتند؟ جواب:** این بزرگواران با مفاهیم لطیف عرفانی که مغز جهان اسلام است زبان فارسی را در سطح جهانی گسترش دادند.
- ۷- **مواجهه جهان اسلام با هجمه های نظامی و سیاسی دیگر اقوام چگونه بود؟ جواب:** فرهنگ اسلامی در طی سده های مختلف یا به دفع مهاجمان پرداخت (مانند جنگ های صلیبی) یا آنها را درون خود جذب و هضم کرد (مانند حمله مغول)
- ۸- **جهان غرب چه تاثیری در ذهنیت مسلمانان و هویت فرهنگ ایرانی داشته است؟ جواب:** بخش هایی از ذهنیت مسلمانان را به خود باختگی فرهنگی دچار ساخت و تصویر تاریخ نگاران و مستشرقین غربی از جامعه اسلامی در جوامع اسلامی و ایرانی رواج داد.
- ۹- **بر خورد جهان غرب با جهان اسلام چگونه بوده است؟** تجربه جدیدی است که هنوز به پایان نرسیده است و بخش هایی از ذهنیت مسلمانان را به خود باختگی فرهنگی دچار ساخت.
- ۱۰- **هویت فرهنگی جوامع اسلامی در تصویر غرب زده و خود باختگی چگونه است؟ جواب:** هویتی توحیدی و حتی اساطیری نیست. بلکه هویتی سکولار و دنیوی است که به ابعاد تاریخی و جغرافیایی محدود است و در قالب عناوین قوم گرایانه و ناسیونالیستی امت اسلامی را با اقوام مختلف مانند ترک و فارس و عرب و... تقسیم می کند.
- ۱۱- **واکنش متفکرین ایرانی نسبت به رویارویی با فرهنگ غرب چگونه بود؟ جواب:** آثاری را در نقد تقلیدی به فرهنگ غرب و هویت های کاذب پدید آوردند. مانند غرب زدگی (جلا آل احمد)، بازگشت به خویشتن (دکتر شریعتی) خدمات متقابل اسلام و ایران (شهید مطهری) و فطرت (شهید مطهری)

- ۱۲- مهم ترین نتیجه تحولات درجهان اجتماعی چیست؟ انقلاب ها
- ۱۳- انقلاب ها چه نوع پیامدهایی به دنبال دارند؟ تحولات هویتی
- ۱۴- انقلاب اسلامی چه آثار هویتی در ایران و جهان به دنبال داشت؟ ۱- احیای اندیشه بازگشت به هویت اسلامی ۲- تاریخ و جغرافیای هویت اسلامی راذیل آسمان معنوی توحید قرارداد. (امت به جای ملت) ۳- هویت اسلامی قلب تپنده بیداری اسلامی شد. ۴- اسلام رابه عنوان یک قطب فرهنگی جدید ظاهر ساخت. ۵- منجر به بازبینی و تأمل در اندیشه های اندیشمندان غربی در خصوص اینکه سکولاریسم سرنوشت حتمی بشریت است، شد.
- ۱۵- انقلاب اسلامی ایران چگونه حاصل شد؟ جواب: انقلاب اسلامی ایران حاصل مقاومت هویت اسلامی جامعه در برابر هجوم سیاسی و اقتصادی غرب بود که به سبب خودباختگی فرهنگی نخبگان و رجال سیاسی به مدت یک سده ادامه داشت .
- ۱۶- انقلاب اسلامی ایران چه ارتباطی با هویت ایرانی دارد و چه تاثیری در احیای جهان اسلام داشته است ؟ جواب: انقلاب اسلامی مقاومتی در برابر خودباختگی فرهنگی نخبگان بود که موجب بازگشت به خویشتن اسلامی ، الهی و توحیدی بود نه خویشتن صرفا تاریخی و جغرافیایی دنیوی غربی.
- ۱۷- نقش امام خمینی در هویت جامعه ایرانی چگونه بود؟ جواب: ایشان با استفاده از آموزه های قرآن و اهل بیت (ع) بابازگشت به هویت اسلامی ، تاریخ و جغرافیای خود را در ذیل آسمان معنوی توحیدی قرارداد و از مرزهای جامعه ایرانی خود در برابر جهان مقابل دفاع کردند.
- ۱۸- انقلاب اسلامی چه تاثیری در احیای هویت جهان اسلام داشته است ؟ جواب: جامعه ایران بابازگشت به هویت اسلامی خود به صورت قلب تپنده بیداری اسلامی درآمد و جهان اسلام از تصویر القاشده ی غرب خارج شده و به عنوان یک قطب فرهنگی جدید ظاهر می گردد.
- ۱۹- انقلاب اسلامی و حیات معنوی اسلام چه تاثیری بر اندیشمندان جهان غرب داشته است ؟ جواب: حیات معنوی اسلام ، افق های جدیدی بر روی اندیشمندان غرب گسترده و نظریه پردازان غربی که دنیوی شدن رابه عنوان سرنوشت مشترک و حتمی بشریت می دانستند رابه تأمل و بازبینی فرخوانده است .
- ۲۰- چرا موضوع حجاب در درون کشورهای اروپایی به صورت یک مسئله درآمده است؟ جواب: چون حجاب رانوعی نماد هویت دینی و اسلامی می دانند که در حال گسترش است و باید بامصادیق فرهنگ اسلامی ستیز کنند تا ارزش های اسلامی در آن جوامع رواج نیابند.

خلاصه درس نهم :

سوالات درس نهم :

۱- **قدرت چیست؟ جواب:** توانایی انجام کاری با آگاهی و اراده قدرت است.

۲- **انواع قدرت انسان را توضیح دهید: جواب:** ۱- قدرت (فردی): انجام کارهای فردی با آگاهی و اراده ۲- قدرت

اجتماعی: وقتی بتوانیم اراده دیگران را تحت تاثیر خود قرار دهیم قدرت اجتماعی داریم.

۳- **قدرت فردی با قدرت اجتماعی چه تفاوتی دارد؟ جواب:** ۱- قدرت فردی محدودتر از قدرت اجتماعی است و انسان

ها بی نیاز از دیگران نمی توانند به زندگی خود ادامه دهند. ۲- در قدرت فردی دیگران نقشی ندارند و در قدرت اجتماعی

دیگران موثرند. ۳- در قدرت فردی نیازی به جلب رضایت دیگران نیست. ولی در قدرت اجتماعی نیازمند توافق و تبعیت دیگران

هستیم.

۴- **چه کسانی از قدرت اجتماعی بیشتری برخوردارند؟ جواب:** کسانی که در زندگی توان تاثیر گذاری بیشتری بر اراده ی

دیگران دارند.

۵- **مقبولیت در قدرت اجتماعی به چه معنایی است؟ جواب:** رضایت نسبت به قدرت دیگران و پذیرش و تبعیت از آن

بامیل درونی

۶- **تبعیت اراده ی یک انسان از انسان دیگر به چند صورت انجام می پذیرد؟ جواب:** ۱- تبعیت با کرهت یعنی

تبعیت ناشی از ترس، تهدید و زور که برای گریز از تنبیه انجام می شود (به دلیل قدرت طرف مقابل) ۲- تبعیت با رضایت یعنی عمل

به اراده ی دیگران از روی میل درونی، بدون استفاده از زور (که دارای مقبولیت است).

۷- **مشروعیت قدرت چیست؟ بر چه مبنایی می باشد؟ جواب:** قدرت بر اساس شریعتی که موافق حکم خداوند اعمال می

شود. بر مبنای قوانین و احکام الهی می باشد.

۸- **در چه صورتی قدرت مقبول و در چه صورتی قدرت مقبولیت ندارد؟ جواب:** در صورتی که نسبت به اعمال

قدرت رضایت و خواست مردم باشد قدرت مقبولیت دارد و اگر اعمال قدرت با اکراه و بدون رضایت و خواست مردم باشد

قدرت مقبولیت ندارد.

۹- **در چه صورتی قدرت مشروعیت دارد؟ و در چه صورتی مشروعیت ندارد؟ جواب:** در صورتی که قدرت بر اساس

شریعت و موافق حکم خداوند باشد مشروع است و در غیر این صورت مشروعیت ندارد.

۱۰- **مدار مقبولیت با مدار مشروعیت چه تفاوتی دارد؟ جواب:** مدار مقبولیت قدرت، خواست و اراده مردم با رضایت است

ولی مدار مشروعیت حق و باطل بودن است بر اساس حکم و اراده ی تشریحی خداوند.

۱۱- **در چه صورتی قدرت هم مقبولیت و هم مشروعیت دارد؟ جواب:** در صورتی که خواست و اراده ی مردم

مطابق با حکم الهی و اراده ی تشریحی خداوند باشد.

۱۲- **آیا در جامعه ای که فرهنگ عمومی مردم فرهنگ دینی باشد قدرت نامشروع می تواند مقبولیت**

داشته باشد؟ جواب: خیر چون مردم به حکم الهی اعتقاد دارند اگر قدرتی نامشروع و ضد احکام الهی باشد از مقبولیت

و رضایت مردم بی بهره می شود.

۱۳- **سیاست را تعریف کنید:**

جواب: چگونگی اعمال قدرت سازمان یافته برای هدفی معین سیاست است.

۱۴- **حکومت را تعریف کنید:**

جواب: مجموعه عواملی که سیاست های کل جامعه را پیش می برند.

۱۵- **سیاست در معنای عام و در معنای خاص را توضیح دهید:**

جواب: هر نوع سازماندهی قدرت در جامعه و نظام اجتماعی کل سیاست در معنای عام است و سازماندهی قدرت در نظام سیاسی ، سیاست به معنای خاص است.

۱۶- **حکومت و سیاست چه ارتباطی با یکدیگر دارند؟**

جواب: سیاست ساز و کار اعمال قدرت است که بدون حکومت امکان تحقق ندارد. تا حکومتی برقرار نشود سیاستی اجرایی شود.

۱۷- **بر اساس چه ملاک هایی می توان نظام های سیاسی را طبقه بندی کرد؟**

جواب: بر اساس الف) تعداد افراد تاثیر گذار و تصمیم گیر در حکومت (۱- حکومت یک نفر ۲- حکومت چند نفر محدود ۳- اقلیت) - حکومت اکثریت مردم (ب) روش تصمیم گیری و تاثیر گذاری (۱- بر اساس اغراض، خواسته ها و تصمیمات شخصی ۲- بر اساس فضیلت و موازین عقلی بر مدار حقیقت) (ج) دینی یا دنیوی (۱- حکومت هایی که بر مدار احکام و قوانین الهی هستند. ۲- حکومت ها و نظام های سیاسی سکولار و دنیوی)

۱۸- **بر اساس دیدگاه ارسطو نظام های سیاسی که یک نفر در آنها حاکمیت دارند چند دسته اند؟ جواب: ۱-**

نظام سیاسی موناشرشی که حکومت یک نفر بر اساس فضیلت و مدار حقیقت است . ۲- استبدادی (تیرانی) یا دیکتاتوری که حکومت یک نفر بر اساس خواست و میل شخصی خود است.

۱۹- **دموکراسی و جمهوری از دیدگاه ارسطو را تعریف کنید.**

جواب: حاکمیت اکثریت مردم در صورتی که بر مدار خواسته های آنها باشد دموکراسی نامیده می شود. حکومتی که اکثریت مردم آن بر اساس حقیقت و فضیلت در نظام سیاسی حضور داشته باشند حکومت جمهوری است.

۲۰- **از نظر ارسطو چه تفاوتی بین نظام سیاسی دموکراسی و جمهوری وجود دارد؟**

جواب: جمهوری حاکمیت اکثریت بر اساس فضیلت و حقیقت است ولی دموکراسی بر اساس خواست و میل اکثر افراد به دور از حقیقت است.

۲۱- **جوامع فاضله و جاهله از دیدگاه فارابی چگونه جوامعی هستند؟**

جواب: مدینه فاضله جامعه الهی بر اساس سنت و قانون الهی بانظریه حقیقت و اراده الهی با کمک عقل و وحی است. مدینه جاهلی ارزش هایش عقلانی، الهی و وحیانی نیست. ارزش هایش ارزشهای دنیوی می باشد.

۲۲- **لیبرالیسم یعنی چه ؟**

جواب: اباحت و مباح دانستن همه امور برای انسان . آزادی انسانها مرجع تمام ارزش ها و آرمان های اجتماعی است.

۲۳- لیبرالیسم با کدام فرهنگ و رویکرد سازگار است؟

جواب: فرهنگ غرب و رویکرد دنیوی به عالم هستی و انکار شناخت علمی ارزشهای اجتماعی

۲۴- چرا پیروان لیبرال دموکراسی دچار تناقض (پارادوکس دموکراسی) هستند؟

جواب: چون از یک سو معتقدند کسی که از حدود نظام سیاسی لیبرالیسم خارج شود شایسته دریافت رای نیست و از سوی دیگر فرد لیبرال آزاد است که هر نوع عقیده ای را دارا باشد و این دو بایکدیگر جمع نمی شوند. (با کسانی که عدالت را بر تراز آزادی می دانند راحت برخورد نمی کنند و آنها را طرد می کنند).

۲۵- مفهوم جمهوری اسلامی چیست؟

جواب: جمهوری به معنای رسمیت داشتن حضور مردم در نظام سیاسی. اسلامی یعنی فعالیت اجتماعی سیاسی مردم بر مبنای عقاید و ارزش های اسلامی است.

۲۶- در عقاید اسلامی مقررات چگونه تعیین میشوند و شکل می گیرند؟

جواب: با اراده و مشیت خداوند نه مردم و انبیا و اولیا، با دو وسیله عقل و وحی مسولیت ما انسانها فقط شناخت احکام و اجرای آن است ما در ایجاد مقررات اسلامی اراده و اختیاری نداریم.

۲۷- تعدادی از ارزش های اجتماعی اسلامی را نام ببرید:

جواب: عدالت، آزادی، استقلال، امنیت، تامین اجتماعی، نفی وابستگی، عقلانیت، مشورت،

۲۸- وظیفه امت اسلامی چیست؟ خودداری از پذیرش طاغوت و قدرت های غیر الهی و فعالیت در شکل گیری امامت و ولایت بر اساس موازین اسلامی هوشمند.

۲۹- نمونه ای از ارزش ها و آرمان های اجتماعی بنویسید که در جامعه لیبرال دموکراسی با جمهوری

اسلامی متفاوت باشد. چرا؟ پاسخ: معنای آزادی در این دو جامعه متفاوت است. در نگاه اسلامی ارزش ها اهمیت الهی و دینی دارند و وسیله ای برای نزدیک شدن به خدا هستند ولی در نگاه لیبرال دموکراسی این گونه نیست.

۳۰- در نگاه اسلامی جایگاه ارزش ها چگونه است؟ پاسخ: ارزش ها اهمیت الهی و دینی دارند و وظیفه ارزش های تقرب (نزدیک شدن) به خداوند است.

۳۱- عبادات در چه صورتی ارزش بیشتری می یابند؟ پاسخ: هنگامی که بعد اجتماعی وسیع تری پیدا کنند. احساس مسئولیت متقابل مردم و نظام سیاسی نوعی عبادت محسوب می شود.

۳۲- حضور مردم در یک حکومت لیبرال دموکراسی چه تفاوتی با حضور مردم در جمهوری اسلامی دارد؟

پاسخ: مردم در یک جمهوری اسلامی باید فعالیت خود را عبادت بدانند ولی در لیبرال دموکراسی صرفاً یک فعالیت اجتماعی عادی است.

سوالات درس دهم:

- ۱- چرا جمعیت یکی از ویژگی های هویت ملی است؟ چون با افزایش تعداد جمعیت یک جامعه، میزان هویت اجتماعی آن جامعه افزایش می یابد و با افزایش هویت اجتماعی در واقع هویت فرهنگی گستره بیشتری خواهد داشت. (البته این پیش فرض در صورتی صحیح است که جامعه دچار تزلزل و تعارض و بحران فرهنگی نباشد).
- ۲- چه رابطه ای میان جمعیت و هویت جوامع وجود دارد؟ هر چه تعداد جمعیت یک جامعه بیشتر باشد انتشار دهندگان (گسترش دهندگان) فرهنگ آن جامعه بیشتر خواهد بود. زیرا اعضای جهان اجتماعی، حامل و عامل یک فرهنگ و معانی آن هستند.
- ۳- اولین شرط بقای هر جامعه چیست؟ جمعیت جامعه
- ۴- جمعیت هر جامعه، بر ثروت، امنیت، قدرت و منزلت آن تاثیر مثبت و یا منفی داشته باشد. در صورتی که میزان جمعیت یک جامعه می تواند بر میزان ثروت، امنیت، قدرت و منزلت آن تاثیر مثبت و یا منفی داشته باشد. در صورتی که میزان جمعیت یک جامعه متناسب با امکانات آن و رشد متعادل باشد و انسجام و هماهنگی اجتماعی در حد مناسبی باشد افزایش جمعیت به افزایش شاخص های فوق می انجامد و در غیر این صورت افزایش جمعیت موجب کاهش شاخص های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی خواهد شد.
- ۵- جوامع مختلف برای تامین جمعیت مطلوب خود، چه می کنند؟ به سیاست های جمعیتی روی می آورند.
- ۶- عینی ترین ابعاد هویت یک جامعه چیست؟ جمعیت و اقتصاد آن جامعه
- ۷- راه گسترش و بسط هر فرهنگ در یک جامعه چیست؟ شناختن، اندیشیدن، پذیرفتن و عمل کردن به آرمان ها، ارزش ها و عقاید آن فرهنگ با حاملان و عاملان بیشتر (جمعیت بیشتر)
- ۸- نظام خویشاوندی چگونه شکل می گیرد؟ با گسترش خانواده ها و ایجاد نسبت هایی چون پدر بزرگ، خاله، دایی، عمه، دختر عمو، پسر دایی و... نظام خویشاوندی شکل می گیرد.
- ۹- کاهش جمعیت یک جهان اجتماعی چه تاثیرات هویتی دارد؟ کاهش جمعیت یک جهان اجتماعی نیز به منطله ی محدود شدن گستره آن است که می تواند زمینه ساز بسط و تسلط جهان های اجتماعی دیگر باشد.
- ۱۰- چرا امروزه جوامع غربی با مسئله کاهش جمعیت و پیری جمعیت روبه رو هستند؟ و به چه سیاست هایی روی آوردند؟ به علت هایی مانند: بالا رفتن سن ازدواج، افزایش بی ثباتی، فروپاشی خانواده ها و طلاق، رفاه زدگی، عافیت طلبی و مصرف گرایی و به دنبال آن، هزینه پنداشتن فرزندان. سیاست های تشویق فرزندآوری و پذیرش مهاجران خارجی
- ۱۱- منظور از سیاست های جمعیتی چیست و مسولیت آن بر عهده کیست؟ مجموعه تدابیر و راه حل هایی که نهاد سیاست با همراهی و همکاری مردم و با هماهنگی بین سایر نهادها جهت حل مشکلات جمعیت چاره اندیشی می کند.
- ۱۲- انواع سیاست های جمعیتی را نام ببرید؟ سیاست های جمعیتی افزایش دهنده یا کاهش دهنده جمعیت.
- ۱۳- ایران در چه دوره هایی سیاست های کاهش جمعیتی را دنبال کرده است؟ ۱- پیش از انقلاب اسلامی که از سال ۱۳۴۵ تا زمان پیروزی انقلاب طول کشید و طی آن میزان رشد سالانه جمعیت، از حدود ۳/۱ به ۲/۷ درصد در سال کاهش یافت. ۲- از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۰ که رشد جمعیت از ۳/۹ به ۱/۳ درصد کاهش یافت.

- ۱۴- برخی از اصول کلی سیاست های جمعیتی ایران از سال ۱۳۹۳ تا کنون را نام ببرید: تشویق ازدواج و کاهش سن ازدواج. - حمایت از زوج های جوان . - تشویق سیاست های فرزندآوری . - حذف بودجه هایی که جمعیت را کاهش می داد. - اختصاص تسهیلات ویژه برای مادران شیرده ...
- ۱۵- در جامعه ما چه عواملی موجب کاهش تمایل به فرزند آوری شده است؟ پاسخ: فشارهای اقتصادی، تغییر سبک زندگی، تغییر الگوهای تربیتی و...
- ۱۶- آیا اعمال سیاست های تشویقی در افزایش جمعیت موثر بوده است؟ چرا؟ پاسخ: خیر زیرا موجب کاهش فشارهای اقتصادی و اجتماعی وارد بر خانواده ها نشده است.
- ۱۷- منظور از کنش های اقتصادی چیست؟ به آن دسته از فعالیت های روزمره که برای تهیه و تولید وسایل ضروری زندگی و رفع نیازهای مادی و معیشتی خود و دیگران انجام می دهیم، کنش اقتصادی می گویند.
- ۱۸- منظور از هویت اقتصادی یک جامعه چیست؟ ویژگی های اقتصادی که جامعه ما را از سایر جوامع متمایز می کند.
- ۱۹- ویژگی های هویت اقتصادی ایران چیست؟ وابستگی شدید بوجه به صادرات نفتی، دولت بزرگ (تعداد کارکنان دولت و سطح و حجم فعالیت دولتی نسبت به کل اقتصاد بزرگ باشد). عقب ماندگی اقتصادی تاریخی
- ۲۰- چه عواملی در شکل گیری هویت اقتصادی کنونی ایران دخالت داشته اند؟ کشف نفت و سرمایه های حاصل از فروش نفت به خارجیان هجوم اقتصادی استعمارگران اقتصادی، وابستگی اقتصادی به نفت، تحریم های اقتصادی و مالی، جنگ تحمیلی و...
- ۲۱- اقتصاد ایران با چه معضلاتی روبه روست؟ تورم، بیکاری، وابستگی به نفت، توزیع نابرابر امکانات، تجمل گرایی، غلبه فرهنگ مصرف گرایی
- ۲۲- اقتصاد نفتی (وابستگی اقتصاد به فروش نفت) چه پیامدهایی به دنبال دارد؟ شکل گیری تولید ملی ضعیف و شکننده، دولت بزرگی به وجود می آید که می کوشد رفاه اقتصادی را به مدد نفت و نه رواج کسب و کار افزایش دهد. حتی هزینه های آموزش و بهداشت را که در بیشتر نقاط دنیا از محل مالیات ها پرداخت می شود، به کمک درآمدهای نفتی تامین می کند. اقتصاد تک محصولی به این معنا که بخش اصلی و عمده صادرات و منابع درآمدی دولت به به یک محصول (در ایران نفت)
- ۲۳- چرا استعمارگران حضور خود را در دیگر جوامع با هجوم اقتصادی آغاز می کنند؟ چون جهان غرب هویت خود را بر اساس اقتصاد شکل می دهد و در این جهان، هویت انسان ها و جوامع، بیش از هر چیز به دارایی و توان اقتصادی آنها وابسته است و هیچ مانعی را بر سر راه خود بر نمی تابد و در مسیر گسترش خود، شیوه های اقتصادی غیر سرمایه دارانه را در سراسر جهان نابود می کند.
- ۲۴- راه نجات اقتصاد ایران و احیای هویت آن چیست؟ اجرای قانون اساسی و سیاست های اقتصاد مقاومتی
- ۲۵- هویت اقتصادی نوینی که ایران به دنبال آن است چه ویژگی هایی دارد؟ ۱- باور به تعالیم حیات بخش اسلام ۲- اتکاب به ظرفیت های مولد مردمی و دولتی ۳- روحیه جهادی، خلاقیت، نوآوری، ریسک پذیری، امید و همبستگی ۴- حضور فعال و موثر در تعاملات جهانی ۵- برای مردم امنیت، رفاه و پیشرفت توأم با عدالت و برای جهان اسلام و بشریت الگویی ایرانی-اسلامی

از رشد و شکوفایی ۶- استقلال اقتصادی و خودکفایی ۷- منع خام فروشی ثروت های طبیعی ۸- حفظ اقتدار و عزت ملی ۹- درون زایی در عین برون گرایی ۱۰- در مقابل انواع مشکلات و موانع مقاوم و پایداری می شود.

۲۶- نمونه هایی از سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی در جمهوری اسلامی رانام بپرید. رفتار اقتصادی بهینه بانگاه درون زا. حذف هزینه های اضافی. جلوگیری از فساد اقتصادی و...

۲۷- سازو کار مقاوم سازی اقتصاد ایران در برابر موانع داخلی و خارجی پیشرفت کدام است؟ اتکابه

خودباوری، افزایش انسجام و سرمایه ی اجتماعی، هماهنگی و پیوستگی دولت و ملت بایکدیگر و...

۲۸- دانش آموزان برای تحقق اقتصاد مقاومتی چه مسئولیتی برعهده دارند؟ مطالعه و پژوهش، روحیه خودباوری، عمل به ارزش های فرهنگی جامعه و...

۲۹- چرا جوامع غربی علیه ایران جنگ اقتصادی تمام عیاری به راه انداخته اند؟ زیرا این

کشورها اقتصاد را اساس همه چیز می پندارند و تمامی شیوه های اقتصادی غیر سرمایه داری را نابود شده می بینند و پاشنه آشیل ایران اسلامی را اقتصاد می دانند.